

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 1
Februar
1983

I januar var det 50 år siden Hitlers magtovertagelse i Tyskland. Billedet er fra foråret 1933 og viser en gruppe tyske fagforeningsfolk, socialdemokrater og kommunister på vej til en af de første kz-lejre.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. (03) 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. (09) 25 14 77. (Der er 7 senge).

Medlemmer: Iflg. fundatsens paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. (04) 45 86 22.

Næstformand: Kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. (03) 86 55 59.

Kasserer: Maskinmester H. P. Skjoldborg, Skovbrink 9, 6400 Sønderborg. Tlf. (04) 42 57 07. Giro 1 00 07 80.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. (06) 81 07 09.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, 5874 Lundeberg, Hesselager. Tlf. (09) 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Bankprokurist Olav Holst
Bengtasvej 6, 2900 Hellerup
Tlf. (01) 62 77 80

General Fl. B. Larsen,
Kongstedgård, 4293 Dianalund.
Tlf. (03) 56 02 07

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. (07) 12 11 84

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2. t.v., 2800 Lyngby
Tlf. (02) 88 12 42

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Pædborg
Tlf. (04) 67 31 53

Direktør Bernth Johannesson
Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby
Tlf. (02) 87 02 64

Kontorchef O. Olesen
Leonorasvej 8, 9000 Hasseris, Aalborg
Tlf. (08) 18 04 51

Arkitekt M.A.A. Børge Andresen
Stokkevad 6, 2850 Nærum
Tlf. (02) 80 13 40

Dr. Axel Jørgensen
Duebrodrevej 14, 9000 Aalborg
Tlf. (08) 12 06 70

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9 7100 Vejle
Tlf. (05) 82 65 72

Skræddermester Povl Brandt
Glerupvej 19, 2610 Rodovre
Tlf. (02) 91 13 72

Oberst K. Kjeldsen
Hallingager 47, 5750 Ringe
Tlf. (09) 62 31 63

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. (03) 53 35 34

Sparekassedirektør Einer Hauberg
Holballe 3, 6473 Tandslet
Tlf. (04) 44 76 04

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. (06) 27 04 28

Solveig Skjøtt
Dalso Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. (02) 48 56 74

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningssekema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 1.500.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningssekemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i sekemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må sekemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT

Poul Nielsen,
Bjernerdevej 40 A,
2700 Brønshøj
(01) 74 26 35
Telefontid: kl. 17-18

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes hurtigst muligt ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

ANNONCER

Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

REDAKTION

Johs. Fosmark,
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

Frode Toft,
St. Kongensgade 63,5,
1264 København K
(01) 15 59 57

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Derfor sejrede Hitler — og tabte krigen	3
Sådan husker jeg 30'erne	4
Knud Poulsen på hjælpearbejde	5
Hilsener til en, der fylder fem år	9
Runde dage	10
Frihedsmuseet kan nu udbygges	13
Foreningerne	16-24
Mindeord	24
Bøger	27
Adresseliste	28

De følgende numre af vort blad udkommer 15/4 og 15/6 83. Stof fremsendes senest 4 uger før de nævnte dage.

Pigtraad - Gestapofangen

NR. 1

FEBRUAR 1983

38. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen . Landsforeningen
Gestapo-Fangerne . Hannover-Stöcken-gruppen . Horserød-Foreningen . Landsforeningen af kz-fanger fra
Neuengamme . Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

DERFOR SEJREDE HITLER — OG TABTE KRIGEN

Tanker i anledning af en 50-års-dag

Den 30. januar 1983 var 50-års dagen for Hitlers magtovertagelse i Tyskland, og ved valget i marts 1933 opnåede hans parti NSDAP sammen med Det tysk-nationale Parti flertallet i rigsdagen. Alle-rede den 30. juni 1934 foretog samme Adolf Hitler en kraftig udrensning i hans stormtropper. Udrensningen skete ved en serie af mord, og efter Hinden-burgs død fulgte en folkeafstemning, der gjorde Hitler til »Führer«, rigskans-ler og øverstbefalende over den tyske hær.

Tysklands store arbejdsløshed afskaf-fede han ved hjælp af en omfattende op-rustning og ved store offentlige arbej-der, f.eks. autobanerne. I de følgende år annekterede han Rhinlandet, gennem-førte Østrigs tilslutning, sønderlem-medede Tjekoslovakiet og aftalte i 1939 med Sovjetrusland en deling af Polen. Han gjorde Mussolini, Franco og Japan til sine allierede. Med denne rygdæk-ning okkuperede han størstedelen af Eu-ropa. Vi husker endnu med rædsel begi-venhederne i Frankrig, Holland, Bel-gien, Danmark og Holland - og dog slut-tede han som taberen med selvmord i Førerbunkerens i Berlin den 30. april 1945. Hermed oplevede Europa afslut-ningen på de 12 Hitler-år, som den frie verden med rette kalder »Pest over Euro-pa«. Hele verden åndede lettet op, og årene efter var da også fulde af glæde over befrielsen.

Senere er der kommet så mange pro-blemer til, at det tynger os meget, men størstedelen af Europa og store dele af verden kan dog også i dag kaldes den frie verden, hvor ytringsfriheden er en realitet.

Ved denne 50-års-dag ligger det nært for at stille spørgsmålet: Hvorfor tabte Hitler krigen? Men når jeg nu vil nævne en del grunde, er jeg lidt i tvivl om nummereringen, og i det efterfølgende forsøg på at give et nogenlunde dæk-kende svar på spørgsmålet, må læserne ikke tage rækkefølgen som en priorite-ring.

Som noget meget væsentligt i svaret på det stillede spørgsmål ønsker jeg at anføre, at hans mål var at afskaffe kri-stendommen. Det virkede chokerende, ikke mindst når man tænker på, at Tyskland jo er Luthers fædreland. I ste-det opbyggede Hitler og hans håndlan-gere »Die deutsche Glaubensbewegung«,

hvor Hitler var gud. Nazisterne gik i be-gyndelsen på listesko i dette spørgsmål, men af og til slap det dog ud, at deres mål var ganske klart og veltilrettelagt.

Hans udryddelse af 6 millioner jøder i Tyskland og i tyskbesatte områder fra-tog Tyskland en række begavede men-nesker på det videnskabelige, erhvervs-mæssige og kulturelle område.

Han indførte førersystemet i alle led, og selv var han manden, der krævede at blive betragtet som ufejlbarlig. Som et led i dette system formedes ordene: Führer befehl, und Wir folgen. (Fører befa, og vi følger). Dette krævede den absolutte lydighed, og det udelukkede, at den enkelte fik muligheden af at følge sin egen samvittighed.

Devisen: »Recht oder Unrecht - mein Vaterland« (Ret eller uret spiller ingen rolle, når det drejer sig om mit fædre-land) medførte, at nazihærene trampede på alle andre. Militarismen blev et ide-

Berlin i marts 1933: Arresterede nazimodstandere i en SA-kaserne.

al, ikke et middel, og vel har demokratiene brug for at kunne forsvare sig, men her betragtes militæret som en nødvendighed.

De mange militære sejre, Hitler skaffede sig, beroede på lynkrige, og da alle andre lande havde indrettet sig på fred, høstede lynkrigene ufortjente triumfer, men det blev Hitlers store ulykke, at alt skulle ske: Sofort! (straks), for een ting er, at tropper rykker sejrjært frem, noget andet er, om forsyningslinjerne kan følge trit, og det kunne de jo slet ikke, især da ikke i Rusland.

Det viste sig også at være skæbnesvangert, at Hitler blev øverstbefalende for den tyske hær. Alle skulle aflægge troskabsed til ham, og hærene skulle skaffe sejre på de tidspunkter, der passede ind i hans propagandamaskineri. Hertil kom, at der efterhånden ikke var een, men mange fronter. Her har militært uddannede folk givetvis et større overblik. Hvor skulle Hitler for øvrigt have det fra?

I Hitler »kamp for folket« var hans demagogiske påhit, at tyskerne var bestemt til at være herrefolk i det nye verdensrige, han ville opbygge. Dette herrefolk havde både ret og pligt til at udrydde »die Ostvölker«, russerne og polakkerne, og selv om tyskerne i vid udstrækning racemæssigt er et blandingsfolk, skulle de som »rene ariere« være tusindårsrigets topfolk, og det var jo en tåbelig tanke.

I kølvandet på nazitropperne fulgte Gestapo (Geheime Staats Polizei - Det hemmelige tyske statspoliti), og virksomheden herfra skabte i de besatte lande rundt om i Europa de modstandsbevægelser, der blev så gode hjælpere for De allierede, både til at forberede deres ankomst og til at lade denne blive en succes. Gestapo havde fuldmagt til at afgøre tingene administrativt, altså uden om domstolene, og denne fuldmagt blev benyttet i en udstrækning, der rystede os alle.

*

Hitler og hans håndlangere gentog ofte, at hos dem var parti og rige eet, og derfor gjorde nazisterne deres millioner af ugerninger i Tysklands navn, og dette er i sig selv en forbrydelse. Alt for mange hoppede på hans vogn, og dermed var Hitler og hans håndlangere årsagen til at vanskeliggøre det samarbejde, der har været så nødvendigt i efterkrigstiden. Ja, det har taget flere år at skabe et tillidsfuldt forhold til Tyskland. Her har det været nødvendigt, at vi gang på gang

siger til os selv og til andre, at der er forskel på tyskere og nazister, for er der ikke det, har Europa ikke nogen fremtid. Det har været Tysklands opgave selv at bevise, at der efter Hitlerismens sammenbrud er skabt et nyt Tyskland. Og her må vi da sige, at alle sande venner af det europæiske fællesskab glæder sig over, at et nyt Tyskland har rejst sig på ruinerne af Hitlers tusindårsrige.

Tyskland er nu engang vor geografiske nabo mod syd, og udviklingen der har stor betydning ikke alene i selve Tyskland, men også for nabostaterne, og kan de blot praktisere at begrave for-gudelsen af militarismen, skal samarbejdet nok lykkes.

Det er ingen skade til, at det nye

Tyskland ofte gentager for sig selv, at Hitlerismen led et nederlag, ja, et ynkeligt nederlag, og derved er det muligt, at alle venner af menneskelighed kan glæde sig over nederlaget. Tyskerne bør også lære sig selv at glædes over nederlaget, og den verden, der kæmpede så tappert, bør skrive sig bag øre, at vi aldrig må hovore. Fjenden er slået, og det må være os nok i denne sag.

Under den nazistiske besættelse af Danmark trøstede vi os med at synge: Men immer det dages dog på ny, når hjerterne morgen vente - og denne morgen kom jo. Med en inderlig glæde noterede vi os, at salmedigteren fik ret, når han fortæller os, at »Hver djævel har sin tid«.

Johannes Fosmark

SÅDAN HUSKER JEG TREDIVERNE

Overlærer fru Elna Danielsen og hendes mand Martin Danielsen, Odense, der var chefpsykolog i Odense, fortæller om, hvordan hun og hendes mand, især på rejser, kunne iagttage Hitlerismen.

Det begyndte i sommeren 1933, da vi fra Belgien kørte ind i Tyskland i de store industriområder. Vajende bannere med hagekors mødte os og marcherende Hitlerungdom. En dejlig sommeraften ved Rhinen syd for Bonn stod en stor flok unge og sang med begejstring deres overmodige tyske sange, men da vi var kommet gennem Neumünster var trængslen af lastbiler med hagekorsflag voldsom og igen med syngende, råbende unge, der kom fra et stort stævne ved søen.

I 1938 foretog vi en lang rejse sydpå. I Hamborg så vi en mægtig militærparade. Vi stod oppe på et tag og så lange rækker af militær som bånd marcherende ind på paradepladsen, motorcykler og tanks i uhyre lange rækker, militære flyvemaskiner, alt var der og kolossale tilskuere. Der var militærmusik, og der blev holdt taler, folk råbte og heilede. Ængstelige følelser og bange anelser bemægtigede os tavse danske tilskuere.

I Svejts talte vore venner dér åbent om krigsfaren og om, at Danmark kunne

blive militært mål. I Wien prægede tysk militær og hagekorsflagene byen. Anschluss sagde man, den tyske besættelse var. Mange var forsigtige og talte hviskende om de forhadte tyskere, andre mente, det var godt, for det ville bringe arbejde og måske bedre tider. De vidste jo ikke bedre, det viste sig, at mange kom i tysk militærtjeneste, deres familier var bekymrede og med rette, for nogle kom aldrig mere hjem. Jøderne havde det svært. Nogle lykkedes det at flygte, men mange kom i koncentrationslejre og blev tilintetgjort der.

I Tyrol havde vi i tidsskriftet »Der Stürmer« set smædebilleder af jøder og artikler, der roste tyroler for deres hetz mod jøder. I Innsbruck læste vi ustandselig »Juden verboten« på bænke og ved indgangen til den smukke park. På vej til Tjekoslovakiet blev de rejsende stuvet sammen på Franz Josef Bahnhof, hvor Hitler-folk med naziarmbind visiterede de rejsende. På forunderlige måder lykkedes det en del flygtninge at komme ind i landet, og en del kom fra Prag med fly til Marseille og videre til USA.

Dresden med det dejlige museum betog os, men Wertheim, det store jødiske varehus, var oversmurt med »Juden«, vinduerne kalket til, og meget derinde var væltet og ødelagt, dog kunne vi endnu købe en smuk krystalkande, en erindrings, der mindede os om det så mægtige Wertheim i Hamborg og Berlin. Et mægtigt stort telt tiltrak sig vor opmærksomhed. Der var en stor udstilling, der viste, hvorledes man skulle spare under en krig, hvorledes man kunne lave erstatninger på mange områder og endelig en film med temaet: »Wir müssen lebensraum haben«. Gøbbels trådte frem på lærredet og tordnede sit program hen over tilskuerne. Man påhørte det i tavshed, men vi følte, at dommedag nærmede sig, at Europa var krigsudbruddet nær. Ængstelse og angst måtte fylde os to danskere og måske nogle tyskere.

Hvad vidste vi, når store skarer stimlede sammen og hørte på Hitlers brøllende tale, og de fleste hyldede ham med råb og heilen. Første gang vi rigtig hørte Hitlers voldsomme tale i dansk radio var den 30. juni 1934 efter Rhøm-affæren. Vi orkede ikke denne gang at standse i Berlin og anede ikke, at vi først skulle gense den, efter at muren blev bygget 1961.

Der var også allerede da beskrevet

koncentrationslejre i Tyskland, mange af os havde læst bogen »Familien Oppenheim«, hvor vi forstod noget af det forfærdelige, der foregik der.

Vi havde oppe i bjergene ved Baden-Baden været sammen med en gruppe præster fra Bekendelseskirken, der sammen med Martin Niemüller tilhørte modstandspræster. Der blev holdt ildnende taler, der ville vække til modstand, og man beskrev forhold i koncentrationslejre. Den dag, tyskerne gik ind i Polen august 1939, kom ingen til hjælp.

Tiden efter befrielsen

Nogle af de aktive, der havde ofret og povet så meget, stod så underlige, rådvilde efter befrielsen og spurgte: »Hvad nu?« »Har vi mod og kræfter til at arbejde normalt og være i dagliglivet efter den spænding, vi har levet i.« Det altoverskyggende var dog, Danmark er frit, så nu kunne man se fremefter og med håb og tro tage fat på at bygge op, hvad besættelsen brød ned.

Helge Rodes digt må stå som symbol på dette.

»Indånd Nordens frie luft,
stilhed sød af blomsterduft,
blæst som søen salter,
medens vi med trofast sind
sætter al vor gerning ind,
Danmark på dit alter!«

*Elna Danielsen
Odense*

DER ER TING JEG IKKE KAN TÅLE AT TÆNKE PÅ

En sørgmunter beretning af teaterdirektør Knud Poulsen, om hans oplevelser, da han i april 1945 på nærmeste hold fulgte Svensk Røde Kors og Folke Bernadottes hjælpeaktion til kz-lejre.

Kan De ikke tage til Jylland, eller hvor De nu vil, og skrive et eller andet?

- Hva' for no'et?

- Det er jo det, De skal finde ud af. Det er da en morsom opgave for en ung journalist. At vise, De har fantasi og kan klare noget på egen hånd.

- Jeg kan skrive om foråret. At det er på vej?

- Ja, gør De det... NEJ, FOR HELVEDE, MAND!! Det får vi vrøvl for. Foråret bliver standset i censuren!

En samtale af omtrent dette indhold blev i begyndelsen af april 1945 ført mellem Nationaltidendes daværende redaktør, Gunnar Nielsen, og mig. Dagen ef-

ter tog jeg af sted med toget til Jylland, blev visiteret i Korsør ved Storebælts-overfarten af tyskerne. De fandt ikke engang min medbragte skrivemaskine mistænkelig. De var på det tidspunkt ved at miste humøret og opgave kampånden.

I midi på karantænestationen

Da jeg kom til Jylland, fik jeg at vide, at svensk Røde Kors under Folke Bernadottes ledelse havde indledt en hjælpeaktion først og fremmest til fordel for norske og danske fanger i de tyske koncentrationslejre, og at man var ved at opføre en karantænestation i Padborg,

Til læserne

TAK

til de af vore læsere, som har betalt abonnement på vort blad for 1983.

Også tak til de mange, som har sendt et ekstra beløb som bidrag til vort arbejde.

MEN

de som endnu ikke har nået at betale, skulle vi også gerne have med. Som en slags huskeseddel vedlægger vi et nyt girokort i dette nummer. De, der har betalt, bedes annullere kortet eller bruge det til at tegne en ny abonnent.

STOP

Desværre må vi standse tilsendelsen af bladet til alle der ikke har betalt senest 15. marts. Vær derfor rar at betale, inden det går i glemmebogen.

Den første Røde Kors konvoj klar til start fra Amaliegade i oktober 1944.

hvor fangerne skulle lægeundersøges, inden de blev sendt videre til Sverige.

Jeg rejste derned, søgte foretræde hos overlæge, professor N. B. Krarup, som ledede karantænestationen, og blev med hans billigelse lejrens første pressemand, senere kom flere til. Jeg fik logi i en udrangeret jernbanevogn. Det var første classes, både i rang og med hensyn til komfort og faciliteter. Jeg havde egen kupé, sædet var bredt nok til, at man kunne vende sig i søvne, der var natbord: den lille klap ved vinduet, som om dagen fungerede som skrivebord. Og så var der varmt! Der var tilkoblet et lokomotiv, som døgnet rundt stod med dampen oppe, og jeg måtte nogle gange op om natten og hive i læderremmen for at få vinduet åbnet på klem. Det kostede mig svære anstrengelser - DSBs vinduer er for folk, der har bestået kedelpasserprøven - men det var også forunderligt! At være så rig, at man havde råd til at slippe noget af varmen ud i den bitterkolde nat, forunderligt! En helt ukendt fornemmelse.

Af mad var der overflod, også af rationerede varer: brød, smør, kød og så videre. Røde Kors sørgede for de rigelige forsyninger. I forhold til svenskerne tilhørte man en lavere kaste, det var nemt at se. Jeg havde et sæt tøj af cellulose, som én gang havde været i regnvej, og aldrig var kommet sig over det, og en gammel, vatteret frakke, som var blevet så flosset i kanterne, at jeg havde været nødt til at gå over til midi.

Jeg frøs om lårene, men fandt mig selv særdeles præsentabel - indtil jeg mødte svenskerne! At forargelse har noget med misundelse at gøre, lærte jeg ved den lejlighed. Værst var næsten, når de ubekymrede trak en pakke cigaretter op og tændte én, og man fulgte det med våde hundeøjne uden at turde gå. Det eneste, de ville købe af danskerne, var kongemærker, og jeg havde aldrig ejet ét eller ønsket at gøre det. En sådan indstilling hævner sig.

Den lille klap ved vinduet fungerede om dagen som skrivebord.

Svenskerne havde store, moderne, benzindrevne omnibusser, som var blevet hvidkalkede og forsynede med Røde Kors' fredstegn. Men i aktionen deltog også danske rutebiler med gengasovne på bagsmækken, nedslidte dæk og rustne skærme. De var i huj og hast blevet malet hvide med røde Kors på taget af hensyn til de engelske jagere, men syneede ikke af noget ved siden af den svenske rullende armada. Men en vild glæde og stolthed fyldte hjertet ved synet af den raslende, danske kortge og de chauffører, som frivilligt havde stillet sig til rådighed. Jeg var nær ved at elske vor egen armod og ufuldkommenhed i forhold til den svenske kvalitet og effektivitet. Fattigdom har mange ulykker på sin kappe, i dette tilfælde også selvgodhed.

Det væsker i sårene

Fangerne var begyndt at komme. Der rullede dagligt nye busser og ambulancer, hvori de mest afkræftede blev transporteret, ind i lejren. De kom i desinfektionsrum, blev aflusede, vaskede og undersøgt. Der døde dagligt nogle, det menneskelige billede var udtvættet af deres ansigter, deres legemer var skelettede, betrukket med grå hud. Det forlød, at enkelte var døde af overernæring, de havde fået mælk, det kunne de ikke tåle, den skulle fortyndes og gives i små doser.

Efterhånden drejede det sig ikke bare om nordmænd og danskere, der kom

fanger af alle nationaliteter og fra koncentrationslejre og fængsler rundt om i Tyskland. Lejrens kapacitet blev sat på hårde prøver, læger og sygeplejersker måtte til tider arbejde i døgn drift. Ikke mindre anstrengende var det for chaufførerne, som efter få timers hvil igen satte sig til rattet og kørte ned gennem Tyskland, ad hullede, ødelagte veje, gennem ruinbyer og under konstant fare for at blive beskudt fra luften på vej til opsamlingslejrene, hvor nye fanger skulle hentes.

Hvor virkeligheden blev af, ved jeg ikke, for dette kunne ikke være og var heller ikke virkeligt, disse følelser pres, man ustandselig blev udsat for, og som har sat varige sår i erindringerne. Der er ting, jeg heller ikke i dag kan tåle at tænke på. Det væsker i sårene, det vil blive ved hermed, så længe jeg lever.

Der var kommet en lang række biler med piger fra Ravensbrück, de fleste polske, men også hollandske, franske og andre nationaliteter. Der stod en sød stank om dem, som af rådnende blomster, de var klædt i klude, sække og avispapir, et par var halvnøgne. Om fødderne havde nogle bundet klude, andre havde soldaterstøvler på. Jeg så en pige, der kun havde én støvle på, den anden fod var nøgen og blåsort, men så skiftede hun støvlen over på den nøgne fod. Støvlen var stor nok til det.

I lejren var en udendørs vandpost. Et par af pigerne gik hen og forsøgte at soignere sig lidt, vaske ansigt og hænder, rede håret. Med fingrene, men hvad ellers? Jeg gav dem min kam og nægtede at tage den igen, ikke af ædelmodighed, men af frygt for at få utøj. De havde endnu ikke været til desinfektion.

En del af pigerne var ret medtagne, de måtte indlægges på nødlazarettet. De lå i rå trækøjer, men hver havde sin, og der var stuegang: en læge, der ordinerede medicin, sygeplejersker, der rettede på puder og tæpper og gav dem et lille klap på hånden.

Den første aften, det var lige før lyset blev slukket for natten, stillede sygeplejerskerne sig op og sang »Altid frejdig når du går«. Jeg ved ikke, hvem der havde fundet på det, det var ingen tradition, det var der hverken tid eller anden mulighed for, og det var heller ikke nogen religiøs manifestation. Men det lød som et englekor, og det piskede ud af øjnene på den ene og den anden, og jeg tænkte: dette kommer du aldrig over, og det er jeg heller ikke.

I øjeblikket blev jeg reddet af en stor knokkel af en hollandsk pige, syg og afkræftet, men ikke nedbrudt. Hun havde klare, ivrige øjne og spurgte uafsladeligt, hun ville vide, hvad ordene betød. Jeg søgte at oversætte på et miskmask af engelsk og tysk. Hvad hedder »Altid frejdig«, hvordan siger man det samme på noget andet sprog? Jeg slap kun nogenlunde godt fra »stjernerne vil lyse«. De stod uden for barakvinduet på en frosten aprilhimmel.

Angrebet af fly

En tidlig morgen lidt før seks stod jeg på lejrpladsen og ventede på, at der skulle gives signal til afgang. Jeg havde søgt om og fået tilladelse til at tage med på en fangetransport til Tyskland, ikke som journalist, men som samarit, Røde Kors-soldat eller hvad jeg nu var blevet indskrevet som. Det husker jeg ikke.

Men jeg husker, at jeg stod dér i min korte frakke og med et gult armbind, hvorpå der stod »Karantænestation« med sorte bogstaver, da den navnkundige læge Carl Krebs kom hen til mig og spurgte, hvor jeg skulle hen.

- Til Tyskland? gentog han, - og i den mundering? Er De da helt idiot?

Og så tog han mig ind i et CB-munderings-depot, »organiserede« en uniformskappe og diverse armbind. Han ville også give mig en skråhue på, men frafaldt, da den bedst egnede af de forhåndenværende var to, tre numre for lille. Selv om han ikke agtede en tyske

humoristiske sans stort, så skulle man nu heller ikke udfordre den så groft.

Jeg slap for huen, men manglede i øvrigt blot et katteøjebag og et øljern i snor om halsen for at dække begrebet: lazaronen som befalingsmand.

Ret havde han i øvrigt. Man skulle ikke nærme sig Tyskland som civilist. Mit kostume viste sig at indgyde respekt, jeg var kun til grin i mine egne øjne, men det kunne også være nok.

Vi skulle køre om dagen, så længe det var lyst, og bivirakere, så snart tussmørket sænkede sig. Det skyldtes faren for jagerangreb. Om dagen var der en chance for, at de fra luften kunne se, at det var en Røde Kors-konvoj, om natten var der ingen muligheder. En anden ting var, at tyskerne også havde benyttet Røde Kors-tegnet som skjold for deres militære transporter, så sikre var vi langt fra.

På vejen ned gennem Tyskland lå der brændte og ødelagte lastbiler, skudt i sønder fra luften af *Tief-fligere*, som tyskerne kaldte disse dykjagere, der gik ned i få meters højde og derfra bestro deres mål med maskingeværer.

Vor lille konvoj - vi var ikke mere end seks, syv biler og en ambulance - blev udsat for et lille angreb en sen eftermiddag. Der blev slået alarm, vi styrtede ud af bilerne og sprang over en hård og knoldet pløjemark, jeg ved hvor hård, for jeg kastede mig ned, da jeg hørte maskingeværet oppe fra perforere luften og kuglerne rikochettere mod jorden.

Vi stak brød, smør og konserves ind gennem maskerne i hønsenetet.

I lejren var der en udendørs vandpost, og pigerne gik hen for at soignere sig lidt, skønt de manglede sæbe og kam.

Ved siden af mig, så vi kom til at ligge ansigt til ansigt, faldt en sygeplejerske ned på alle fire. Hun var fra en anden bil end min, så jeg præsenterede mig for hende. Hvad gør man i farens stund? Reagerer konventionelt: »Vi har vist ikke truffet hinanden før. Mit navn er -«

Ved samme lejlighed røg mit ene brilleglas, det var billigt sluppet, men gav mit utrolige udseende endnu et lille accent over mod det vanvittige. Resten af turen gennemførte jeg med det ene øje knebet sammen for at kunne se klart med det andet.

Angrebet var kort, flyene forsvandt efter endnu et par omgange ned mod jorden, måske har de set, at det virkelige var Røde Kors, de angreb. Ingen menneskelig gik tabt, og der skete ringe eller ingen materiel skade, som det hed i frontberetningerne. Men der var dog en ung mand, samarit eller sygehjælper, som fik knust sit knæ og måtte have sat benet af. Han sidder vel også 37 år efter og husker, og for ham skete der alt, hvad der kan ske i en krig: lemlæstelse, livsvarig ulykke.

Russerne i hønsehuset

En aften standsede vi op og søgte ly i en lille skov, som dog kun kunne yde nødtorftig beskyttelse, da træerne stadig stod nøgne med bladløse grene.

Kulden var gennemtrængende, og det var ikke til at være i bilerne, når de holdt stille. Vi var et par stykker, som blev enige om at gå en tur for at få stivheden af lemmerne. - Ikke for langt væk. Ikke noget med at fare vild i tusmørket, formanede konvojens leder.

Næh, næh, vi skulle nok holde os til de lige veje, og ad dem kom vi efter en snes minutters rask march til en bondegård med et kæmpemæssigt hønsegitter, hvori der var indflettet pigtråd. Det dannede bur for en flok russiske krigsfanger, de sov i det tidligere hønsehus, åbningen ind til det var gjort så stort, at de lige kunne kravle ud og ind ad det. De så alle raske og stærke ud, det var ikke den værste skæbne at blive tilforordnet landbruget som gratis arbejdskraft. De var ivrige efter at høre, hvor langt deres egne var kommet? Men de vidste i forvejen, at krigen snart måtte drage sit sidste suk, og når de var særlig opstemte i dag, skyldtes det, at bondemanden, de trælledede for, netop havde fået bombet en fabrik, han ejede i Kiel.

Den glædelige nyhed blev meddelt os med et spartansk opbud af tyske ord, men en desto rigere samling af fagter og gebærder. Et helt lille mimisk spil, som endte med bang-tju, en frydefuld latter og »kaput, kaput«. Det var et af de ord,

de kunne, og som de gentog med største henrykkelse.

Vi gik tilbage til lejren, fjernede et par pakker fra den tæt stuede forsyningsvogn og gik igen turen til bondegården. Vi måtte selv bryde pakkerne og stikke indholdet af brød, smør og konserver ind gennem maskerne i hønsestet. Det kneb med at få dåserne presset igennem, men det gik. En af russerne havde en harmonika, og de spillede og sang, samtidig med at de skrev navne og adresser ned til os. Lykkes det mig nogen sinde at komme til bunds i mine papirer, så har jeg endnu invitationen til Georgien, Armenien og andre fjerne steder liggende. »Vi mødes i Tiflis efter krigen«.

Igen denne søde stank

Da jeg lå i min papirssovepose, kunne jeg ikke sove, og jeg havde selvfølgelig også sparket hul i den, så der stod en kold vind ind. Jeg krøb ud af den, gik for tredje gang til bondegården, atter med en Røde Kors-pakke under armen. Man kunne jo trods alt ikke vide, hvor længe det ville vare endnu, og vi havde nok, de havde intet.

Som jeg var ved at stoppe de sidste madvarer gennem hønsestet, forsvandt russerne ind gennem den lave åbning i ét nu, som var de høns. Ræven var en tysk vagtpost med oppløst bajonet og håndgranater i bæltet.

Ikke løbe, ikke løbe, gentog jeg for mig selv, mens jeg med hamrende hjerte og raske skridt indledte tilbagetoget. Jeg kunne høre, han fulgte efter mig. »Hvis du løber, skyder han dig. Ikke løbe, ikke løbe.«

Han indhentede mig, lige før jeg nåede lejren. Han gjorde honnør og spurgte, om der ikke kunne blive et stykke brød til ham også. Bitte, Herr Oberkreuzhauptmann?

På vejen hjem til Danmark sad jeg i en vogn, hvori der fortrinsvis var norske fanger. Igen denne søde stank af forrådnelse. Vi havde hentet dem i en opsamlingslejr, de fleste af dem havde allerede fået Røde Kors-forplejning i nogle uger. De kunne endda fortælle mig, hvordan kaffe og rigtige cigaretter smagte, de havde været heldige at få amerikanske forsyninger.

Undervejs spurgte de sygeplejerskerne og mig om, hvor langt der var til grænsen, og efter Flensborg faldt spørgsmålene tæt og utålmodigt, som blev de fremsat af børn.

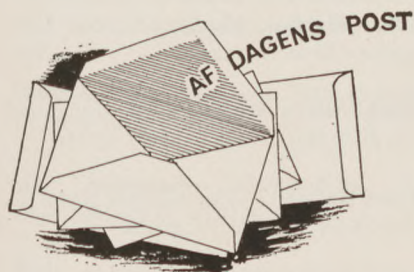

Kvinder fra Ravensbrück-lejren søger efter madrester i en affaldsdyngje i Padborg.

Nu, lige nu kører vi ind i Danmark, meddelte vi, og i det samme øjeblik rejste nordmændene sig - de af dem, der kunne - og sang første vers af »Der er et yndigt land«.

Alt det kunne man ikke skrive hjem om. Det vil sige, det kunne man godt, og

det gjorde jeg også, men det kunne ikke trykkes i et legalt dagblad, der fortrinsvis indeholdt officielle kundgørelser om strategiske tilbagetrækninger på så at sige alle militære fronter og alle civile områder.

HILSEN TIL VORT BLAD Fem dejlige år

Så vidt jeg erindrer, er det da vist i disse dage fem år, siden bladene Pigtråd og Gestapofangen blev sammensluttet til det, vi har i dag, det dejlige blad Pigtråd-Gestapofangen.

Jeg føler i den anledning, at vi skylder de to redaktører Johannes Fosmark og Frode Toft en stor tak for det kæmpearbejde, de har haft, og det store arbejde, der er med at få et godt blad op at stå.

Jeg synes, vi alle har fået et blad med en god profil til glæde for de mange, der kun kommer i kontakt med os gennem

bladet. Jeg tænker på alle de kammerater, der sidder hjemme og på grund af sygdom ikke kan være med, når foreningerne kalder til sammenkomster. Et godt blad er, hvad vi har brug for, og så sandelig også har fået, takket være vore to redaktører, som vi altid kan skrive til om vore foreninger eller luften vore personlige ønsker.

Tak for et godt blad Johannes Fosmark og Frode Toft.

Jeg vil slutte med kammeratlig hilsen og håndslag til I to, mine venner. I har virkelig gjort det godt.

Ib Lærche

(Kasserer i Neuengamme-foreningen)

Til lykke med de 5 år

Vort blad har nu eksisteret i 5 år. Det har været år, hvor selv de største skeptikere i dag må erkende, at tanken med sammenlægningen af de to blade er blevet en succes, og hvor alle forventninger til vort talerør er blevet indfriet med stor tilfredshed.

Vi her i Århus ønsker hjertelig tillykke med den runde dag, samtidig med, at vi ønsker alle bladets medarbejdere lyk-

ke, held og kræfter til det fortsatte arbejde i årene fremover.

Ved årsskiftet bliver man ofte spurgt, om man har nogle særlige ønsker. Jeg kunne i en sådan situation ønske, at freden må bevares i hele verden, og at stridende parter i og udenfor vore rækker stak næven frem og enedes om, at det hele kun var en storm i et glas vand, og vi atter fandt sammen i det fælles arbejde, der består i at løse de sidste opgaver.

De allerbedste hilsener
Alfred Bertelsen
Erhvervshæmmede
i Århus

**FØLG MED SOLEN
TIL
JERUSALEM
KIBBUTZ
TEL AVIV EILAT
NATHANYA**

Alle oplysninger: Deres
autoriserede rejsebureau eller
**Den Israelske
Stats Turistbureau**
Vesterbrogade 6D - 1620 Kbh. V
Tlf. (01) 12 96 80 - (01) 11 96 79

NORGE

Besøg af Einer Gerhardsen

»Grenselosernes Forening i Norge« har på årsmødet haft besøg af fangekammeraten fra Sachsenhausen, tidligere norsk statsminister gennem mange år, Einar Gerhardsen. Han var indleder af en diskussion om betydningen af information af dagens ungdom og kommende generationer om modstandskampen 1940-45.

På sin lune måde fortalte Gerhardsen om, hvor vigtigt det er, at de unge får et indgående kendskab til årene før, under og efter krigen. Han fandt, at skolebøgerne indeholder ret lidt om denne periode. Derfor mente han, at de aktive har en stor opgave i at foretage dette oplysningsarbejde.

Runde dage

Vagn Jacobsen, Ibæk Strandvej 88, 7100 Vejle, 65 år 15. februar.

Peder Petersen, Løvenborgparken 136, 9400 Nørresundby, 70 år 15. februar.

Oskar Verner, Murerg. 10, 2200 Kbh. N (Sachsenhausen 75.160) 70 år 16. februar. (fmd. f. Sachsenhausenforen., Landsforeningen af Erhvervshæmmede og for Fangesammenslutning).

Erik Aarestrup, Trækbanen 12, 3000 Helsingør (Neuengamme, Buchenwald) 60 år 18. februar (best.medl. i Erhvervshæmmede Nordsjælland).

Poul Martin Køfer, Vennemosevej 9, 6270 Tønder (Buchenwald) 60 år 19. februar.

Hans Nielsen, Banemarksvej 41, 2600 Glostrup, 80 år 20. februar.

Oscar Lauth, Spivavej 12, 3100 Hornbæk (Neuengamme 51.411) 65 år 20. februar.

Thorkel Nielsen, Haugårdsvej 58, 8220 Brabrand. 75 år 21. februar (best.medl. Gestapofangerne, Århus).

Astrid Weidekamp, Benediktsg. 14, 5000 Odense C, 80 år 22. februar.

Henry E. Dam, Ryparken 46,2., 2100 Kbh. Ø (Buchenwald) 70 år 23. februar.

Ejner Christensen, Dyrehavegårds Alle 63, 4220 Korsør, 60 år 24. februar.

Kurt Larsen, Kребsevej 71, 2650 Hvidovre, 70 år 25. februar.

Lysholdt Christensen, Hjørringv. 25 st., 2100 Kbh. Ø (Dachau 141.573) 70 år 26. februar.

Olaf H. Jørgensen, (Søren H), (Holger Danske) (sekr. f. Erhvervshæmmede, København) Jens Juelsg. 52, 2100 Kbh. Ø. 70 år 26. februar.

Leif Holkved, Aksel Møllers Have 11, 3., 2000 Kbh. F, 65 år 27. februar.

Hans Baarup, Nyg. 32, 6950 Ringkøbing (Neuengamme 60.867) 65 år 1. marts.

Laif Drewsen, Omø By, 4230 Skelskør, 70 år 2. marts.

Jørgen H. Barfod, Ved Fortunen 10 A, 2800 Lyngby (Neuengamme 69.426) 65 år 2. marts. (var tidl. fmd. f. Landsforeningen Gestapofangerne og for Fangesammenslutningen, nu leder af Frihedsmuseet i København).

Louis Artell, Kirkevej 6, 5892 Gudbjerg Fyn, 60 år 3. marts (fmd. f. Erhvervshæmmede Sydfyn).

Axel Villadsen, Valseholmen 6-8, 2650 Hvidovre, 70 år 4. marts.

Lilly Larsen, Sundbyvestervej 93, 2300 Kbh. S. 70 år 4. marts.

Alvilda Borg (enke efter Evald Borg, Sachsenhausen 74.323) Stadionvej 61, 5200 Odense V, 75 år 6. marts.

Svend Christiansen, Korsg. 16, 5800 Nyborg, 75 år 7. marts.

Harald Rønn, Vesterhavsg. 34, 7680 Thyborøn, 70 år 7. marts.

Poul Johs. Nielsen, Ø. Alle 13, 4874 Gedser (Buchenwald) 65 år 7. marts.

Sv. Aa. Staalfos, Lyngvej 27, 2800 Lyngby (Buchenwald) 65 år 7. marts.

Margit Brauer, Ålekistevej 76, 2720 Vanløse, 70 år 7. marts.

Thorv. Hansen, Heldbovej 67, 2500 Valby, 80 år 9. marts.

G. L. Reimer, Gyvelvej 7, Femmøller Str., 8400 Ebeltoft, 70 år 9. marts.

Børge Heide Hansen, Hillerødgade 116, 2400 Kbh. NV (Buchenwald) 75 år 10. marts.

Knud Aagaard Thomsen, Gyvelvej 46, 7500 Holstebro, 65 år 10. marts.

Esther Porse, Gildbrostien 12, 2635 Ishøj, 75 år 10. marts.

Axel Hessel, Sallingvej 81 B, 2720 Vanløse (Neuengamme 60.742) 80 år 10. marts.

Henrik Nielsen, Borgmestervangen 8, 8900 Randers, 65 år 10. marts.

Hans Erik Laustsen, Mølle Alle 4, 2500 Valby, 60 år 10. marts.

Knud Nellemose, København, 75 år 12. marts. (var tilsl. BOPA og har efter 1945 udført en række smukke mindesmærker for Frihedskampens ofre).

Gyta Dahl, Vestervænge 13, 9000 Aalborg, 65 år 11. marts.

Gerda Larsen, Lindehaven 4, 5270 Odense N, 65 år 12. marts.

Bertil Frødesberg, Sverige, 80 år 13. marts.

Inger Rasmussen, Visbyg. 4, 2100 Kbh. Ø, 80 år 13. marts.

Johs. Kleberg, de Mezasvej 5, 7000 Fredericia, (Sachsenhausen 74.342) 90 år 14. marts.

Johan Hankov, Klydevej 1, 5550 Langskov, 65 år 16. marts.

Mads Nissen Styrk, Kammerrådensvej 25, 2970 Hørsholm, 60 år 18. marts.

Ester Holkved, Aksel Møllers Have 11, 2000 Kbh. F, 65 år 19. marts.

Mary Pedersen, Algade 59, 9000 Aalborg, 75 år 20. marts.

Carlo E. Hansen, Randersvej 518, Trige, 8200 Århus N, 60 år 21. marts.

Rasmus Alsing, Fælledvej 31, 2300 Kbh. S, 70 år 21. marts.

Jens F. Jacobsen, Gl. Kongevej 35 D, 1610 Kbh. V, 60 år 23. marts.

Georg Larsen, Frederikssundsvej 203, 2700 Brh. (Stutthof) 75 år 23. marts.

Niels Chr. Gravensgaard, Randalsvej 4, 7000 Fredericia (Dachau 141.591) 65 år 24. marts.

Michael Andersen, Janesvej 1, 8220 Brabrand (Neuengamme 60.836) 80 år 25. marts.

Arnold O. Jørgensen, Godthåbsvej 190, 2720 Vanløse (Buchenwald) 65 år 26. marts.

Niels A. Sørensen, Volderslevvej 36, 5260 Odense S (Neuengamme) 70 år 27. marts.

Kjeld Kristensen, Falstersg. 25, 9000 Aalborg (Neuengamme) 65 år 27. marts.

John I. Høi Feltner, Skovløbervangen 39 A, 3500 Værløse (Buchenwald) 65 år 29. marts.

Jørn Joris, Høje Gladsaxe 64, 2860 Søborg, 60 år 29. marts.

G. Panum, Glimvej 34, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 65 år 30. marts.

Martin Evald Jensen, Elmehusene 5, 2600 Glostrup (Neuengamme) 65 år 31. marts.

Kaj Hald Jørgensen, Kildebrønde Landevej 16, Greve Str. (Buchenwald) 65 år 31. marts.

Skjold Christoffersen, Løvetandsvej 15, 2700 Brønshøj (Buchenwald) 60 år 2. april.

William Vilain, Slotsg. 3, 5000 Odense C, 60 år 3. april.

Kaj Christensen, Sebbesundvej 35, 9220 Aalborg Ø, 60 år 6. april.

Rich. A. Jensen, Parkvej 8, 7100 Vejle, 65 år 6. april.

Svend Petersen, Ringparken 25, 5900 Rudkøbing, 65 år 6. april.

Asmus Dahl, Østerbrog. 57 Q, 2100 Kbh. Ø (Stutthof 25.696) 70 år 8. april.

Villy Andr. Wessel, Holsteinsminde, 4250 Fuglebjerg (Dachau 142.657) 65 år 10. april.

Villy Andersen, Ørnevej 59, 9230 Svenstrup, 60 år 10. april.

Ingemann Jørgensen, Peder Lykkesvej 56, 3., 2300 (Buchenwald) 70 år 12. april.

E.B.N. Rørvang, Grønlandsg. 8, 8800 Viborg, 60 år 13. april.

Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2800 Lyndby (Neuengamme 66.995) 70 år 13. april (best.medl. i Landsforen. Gestapofangerne, Neuengammeforeningen og Kammeraternes Hjælpefond).

Willy B. Jensen, Lindevej 12, 3200 Helsingø (Dachau 142.598) 60 år 13. april.

Folmer Dalgaard, Byskov Alle 12, 4200 Slagelse, 60 år 13. april.

Magnus Kreiborg, Gentoftg. 95, 2820 Gentofte (Buchenwald) 85 år 13. april.

Holger Terstrup, Kobbelvænget 38, 2700 Brønshøj (Buchenwald) 70 år 13. april.

Emil Burmeister, Ejbyvej 26, 2740 Skovlunde, 65 år 14. april.

Kim Bendsen, Høje Gladsaxe 122, 2860 Søborg, 60 år 12. april.

Knud Dalgaard, Tværg. 107, 8260 Malling, 60 år 2. april.

Jens Aksel Christiansen, Harelundsvej 27, 9830 Tårs (Buchenwald) 65 år 9. april.

Sv. P. Lau Jeppesen, Odinsvej 6, 8370 Hadsten, 65 år 11. april.

Laurits A. Laursen, Nordbanevej 26, 7800 Skive, 75 år 13. april.

Henry Jacobsen, Humlebjerg 2, 2., 2700 Brønshøj (Dreiberg) 75 år 15. april.

Svend Aage Sørensen, Nørrebrog. 29, 7000 Fredericia (krigssejler) 70 år 16. april.

Ejvind Olesen, Mølvejgårdsvej 22, Hjeriting, 6630 Rødding (Buchenwald) 65 år 16. april.

Rob. Andersen, Glentevej 12, 5000 Odense C (Sachsenhausen 74.334) 65 år 17. april.

Arne Bach, Cort Adelersg. 4, 9000 Aalborg, 60 år 17. april.

Harry Rasmussen, Ejgårdsvej 14 B, 2920 Charl., 70 år 17. april.

Otto B. Hansen, (Stop), P. Skramsg. 35, 9000 Aalborg (Kongens kompagni) 65 år 20. april.

Svend Pedersen, Bogøg. 4, 9000 Aalborg, 65 år 20. april.

Helge M. Jørgensen, Sdr. Vilstrupvej 100, 6000 Kolding, 65 år 21. april.

Forsinkede hilsener til:

Bjørn Nielsen, Havekrogen 1, 2720 Vanløse, 60 år 2. januar.

Gustav Hansen, Elbag. 9, 2300 Kbh. S, 60 år 22. januar.

Josva Martinussen, Søbjerg 1, 4180 Sorø, 70 år 24. januar.

Anton Jørgensen, Hørdumsg. 75, 2450 Kbh. SV, 75 år 25. januar.

Nan Søndergård Jensen, Højstrupvej 21 B, 2720 Vanløse, 80 år 2. februar.

Margit Lyngsø, Fuglegårdsvænge 91, 2820 Gentofte, 60 år 2. februar.

Karl Kristensen, Lygtemagerstien 7, 2300 Kbh. S, 70 år 8. februar.

Dorthe Bodenhoff Larsen, Hedebo-parken 11, 4000 Roskilde, 60 år 9. februar.

W. A. Dichmann, Jens Baggesensg. 22, 4220 Korsør, 60 år 9. februar.

Einar Christensen, Gråbynkevej 30, 2700 Brønshøj, 70 år 11. februar.

Axel P. Haurlev, Vesterg. 29 A, 8900 Randers, 60 år 12. februar.

RUND DAG I KØBENHAVN

Landsformand for Sachsenhausenforeningen Oskar Verner fylder 70 år den 16. februar 1983, hvilket allerede blev så glimrende bekendtgjort i dec.nr. Pigtråd/Gestapofangen af F.T.

Uden at gå nogle i bedene vil Sachsenhausenforeningen gerne bidrage i hyldesten til fødselaren.

Oskar er en dynamisk personlighed med et stort organisatorisk talent, som han har brugt på alle de poster og tilidshverv, som er blevet ham betroet, hvilket næsten kan tage pusten fra en.

Foruden at være landsformand for Sachsenhausenforeningen, beklæder

Oskar Verner.

han også formandsposten for Sammenlutningen af danske fanger fra frihedskampen 1940-45 og for De erhvervs-hæmmede fra frihedskampen.

Oskar er desuden formand for lovudvalget, og han har med stor vægt gjort sig gældende i forhandlinger, der har ført til bedre forhold for vore kammerater her i Danmark.

På internationalt plan er Oskar velkendt, da han også beklæder posten som vicepræsident i den internationale Sachsenhausen-komité, hvilket giver ham berøringsflader til mange kammerater i udlandet, og han har dermed godt kendskab til de vanskeligheder, som mange af vore udenlandske kammerater arbejder under.

Oskar lavede sit modstandsarbejde i København, og blev også arresteret her. Sad i Vestre Fængsel til 20. januar 1944 og blev fra denne dato deporteret sammen med 76 andre kammerater til Sachsenhausen.

Oskar har en veludviklet humoristisk sans, som sikkert har været medvirkende til, at han har kunnet tage livet med livets tilskikkelser, og når man hører hans djærve københavnerjargon, er det helt utroligt at vide, at han er født i Handest ved Randers.

Men jyder er stærke og seje, hvilket også er tilfældet med Oskar, selv om hans helbred vakler ind imellem.

Han har sine meningers mod, og dette skaber nu og da nogle modvinde og strømninger, for han kan udtrykke dem med fynd og klem.

Ser man bag om denne facade, banker der et varmt hjerte for besættelsestidens ofre og kammeraternes liv og velfindende. Hans format i forhandlinger taler sit tydelige sprog, og man håber, at hans kræfter vil slå til i mange år endnu.

Fra Sachsenhausenforeningens medlemmer skal der derfor lyde en tak for din indsats og en hjertelig lykønskning i anledningen af din 70 års dag.

Alice Kofoed

80 år

Michael Wendelbo Andersen, Janesvej 1, Brabrand, Århus, fylder den 25. marts 80 år. Han er søn af smedemester Kristian Andersen, Storring. Han selv blev uddannet til vogn- og beslagsmed.

I 1938 flyttede han til Odense med sin kone Lilli og sin søn Hartvig. Han fik arbejde på skibsværftet, Lilli på et byggeri, og Hartvig blev arbejdsdreng på et glasværk. Allerede på dette tidspunkt var familien engageret med at hjælpe folk, der i stort tal måtte flygte til Danmark fra det nazistiske terrorregime.

I foråret 1942 blev Hartvig arresteret under sit arbejde i modstandsbevægelsen. Han blev sat i isolationscelle, hvor han sad i 8 måneder - 17 år gammel! Michael og Lilli blev opfordret til at tage til Århus, hvor de begge blev tilknyttet modstandsbevægelsen der. I foråret 1944 blev de begge anholdt. Først blev

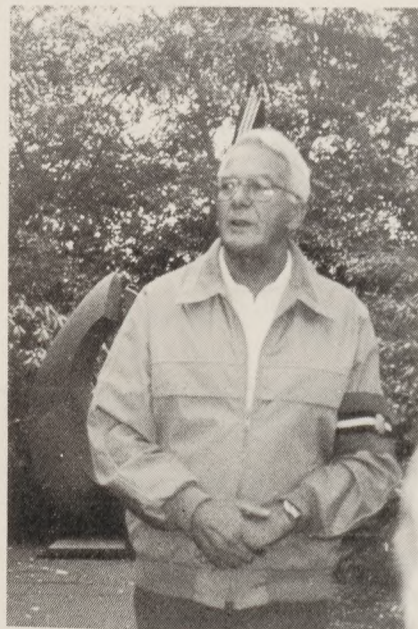
de ført til Froslev for senere at blive ført videre til koncentrationslejre i Tyskland. Michael til Neuengamme og Lilli til kvindeudslettelseslejren Ravensbrück ved Berlin. Under opholdet i Neuengamme var Michael blandt dem, der blev sendt til de berygtede lejre ved Versen, hvorfra kun ganske få vendte tilbage. De blev hentet af De hvide Busser, og senere fandt de hinanden i Sverige - efter et års umenneskelige lidelser!

Mange år endnu gik, før de begge havde genvundet deres helbred. Nogle år senere startede Michael og Hartvig en hjulfabrik sammen, indtil de i 1975, hvor der var 50 beskæftigede på fabrikken, var nødt til at sælge den, da de blev udkonkurreret af en hollandsk hjulfabrik.

I dag bor Michael sammen med Lilli i Århus. Her møder man to mennesker, der til trods for alt, hvad de har gennemgået og lidt, har bevaret deres varme og menneskelighed.

Den 25. marts holder Michael åbent hus på Janesvej 1, Brabrand i Århus fra klokken 9-13. Alle er hjerteligt velkomne.

Rund dag i Lyngby

Axel Lauritzen, Neuengamme-fange nr. 66.995 fylder 70 den 13. april. I fangeforeningerne er han en meget kendt skikkelse, og der er næppe nogen væsentlig sammenkomst for tidligere fanger, uden at han deltager, selv om

han også mange gange må rejse langt. Hans initiativrige måde at være på, gør, at han sætter sit præg på mange arrangementer, dels ved planlægningen, dels ved at han tager ordet.

Han startede som illegal med en placering som leder af en våbengruppe på Fyn, men den 11. oktober 44 blev han arresteret allerede kl. 6 om morgenen. Turen gik så til Husmandsskolen i Odense, og derfra til arresten i Albanigade den 16. november 44 og herfra til Frøslev. Det blev til Neuengamme den 29. november og til udekommendoen Dalum-Meppen den 3. januar 1945. Hjemturen foregik med De hvide Busser.

I bladets fødselsdagssamtale med Axel Lauritzen fortæller han: - En af de oplevelser, der efter befrielsen har gjort et stort indtryk på mig, er en oplevelse under besøget i Mindelunden i Ryvangen. Jeg var derude sammen med flere kammerater, og jeg var da for første gang ved pelotonerne. En af de andre besøgende sagde da stærkt bevæget: Kom ikke længere end hertil, for det er hellig jord, I står på.

Axel Lauritzen slutter med: - Siden 1972 har jeg været med på Neugamme-foreningens pilgrimsrejser til Versen-Meppen, og har glædet mig meget over det gode kammeratskab, jeg møder der.

Som nyt medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond glæder jeg mig til at kunne gøre en indsats for det gode formål. Kort sagt: Ånden fra 1940-45 lever endnu.

F-k

RUND DAG I VENDSYSEL

Mandag den 7. marts fylder provst Paul Westergaard-Nielsen, tidligere Aasted, ny Sæby, 70 år.

Han deltog i den første våbenedkastning over Vendsyssel samt i transporten af flygtninge over Frederikshavn. Ad denne rute blev flere hundrede reddet. Han blev taget for nu 38 år siden, sad 5 uger i Kong Hansgade arrest i Aalborg-Hasseris. Derfra gik turen til Frøslev.

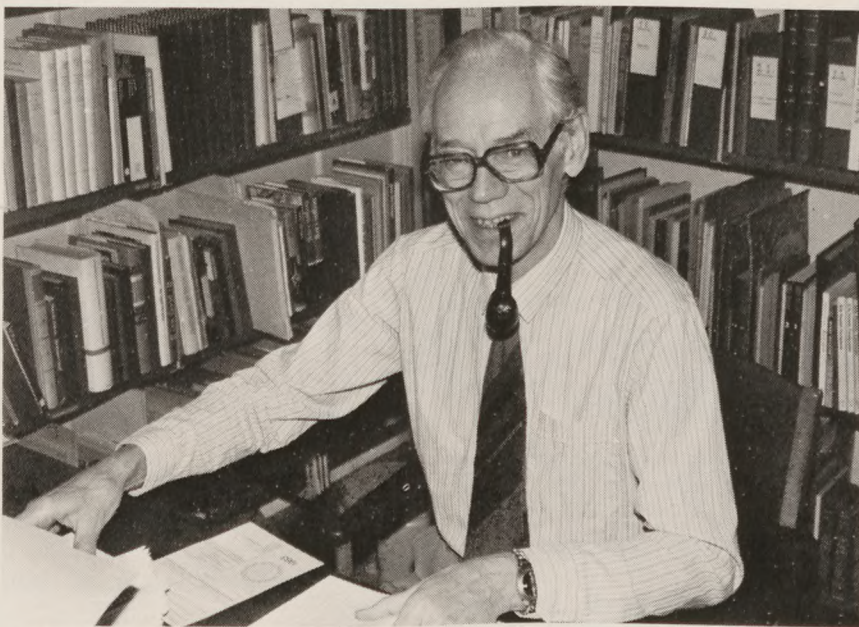
Efter befrielsen gjorde han i nogen tid tjeneste som vagtpost ved Flensborg Fjord. Westergaard-Nielsen har flere gange i skoler og foreninger fortalt om besættelsestiden. Foredraget på Hjørring Gymnasium blev optaget på bånd. Dette er nu indgået i samlingerne på Lokalhistorisk Museum i Hjørring.

FRIHEDSMUSEET I CHURCHILL-PARKEN KAN NU BYGGE

Kulturministeren har skaffet en bevilling på 5 mill. kr.

Lederen af Frihedsmuseet ved den engelske kirke i København, lektor Jørgen H. Barfod, fylder 65 år den 2. marts. Han kan allerede glæde sig over sin bedste fødselsdagsgave, nemlig en bevilling fra kulturminister Mimi Jakobsen på 5 millioner kr., så museet nu kan gå i gang med en hårdt tiltrængt udvidelse. På grund af fredningsbestemmelserne for området, kan man ikke bygge i højden, og så må man udvide under gadearealet — og det er dyrt.

Vi har bedt Jørgen H. Barfod fortælle om museet og dets problemer, og hans redegørelse klarlægger jo nødvendigheden af byggeriet.

Jørgen H. Barfod ved sit elskede arbejdsbord.

Januar 1947 fik jeg min eksamen. Mine studier havde været afbrudt fra 1942 til 1945, og nu var det mine planer at kaste mig over søens historie. Der var nemlig det mærkelige, at endnu havde aldrig nogen faghistoriker beskæftiget sig med handelsflådens og orlogsflådens historie som speciale, og da netop dette var min store interesse, lå det jo lige for. Jeg var også ansat som marinehistoriker i 6 år, og jeg var i Stockholm nogle måneder for at studere det store nye søfartsmuseum der, men da staten skulle spare, blev jeg sparet væk.

For at gøre en lang historie kort blev jeg efter et års arbejdsløshed ansat ved Lyngby Statsskole, hvor jeg var i 25 år.

Jeg har i øvrigt prøvet lidt forskelligt, af hvilke de mest særprægede job nok var min tid som statist på Det kgl. Teater og som hjælper ved korrekturlæsning på Folketingstidende.

Dengang var der arbejdsløshed blandt cand-mag.'er, så ved min ansættelse måtte jeg foruden i mit fag historie også undervise i geografi, der dog var min bifag, men herudover i oldtidskundskab, dansk og gymnastik. For at klare det sidste var jeg på et sommerkursus på Idrætshøjskolen i Sønderborg. Det var i øvrigt meget spændende, og jeg kom tilbage til skolen, hvor jeg fik stiftet Lyngby Statsskoles Basketballklub. Klubben eksisterer stadig, og det er en af de ældste i landet.

En skolebog blev min skæbne

I undervisningen savnede jeg noget godt stof om besættelsestiden, og da der på skolen netop i disse år tillige var en kollega, Edele Kruchow, som havde samme mening, fik jeg hende til sammen med mig at lave en bog om besættelsestiden. Den udkom i to bind i 1959, og vi var så heldige, at den slog an, og 6. oplag kom så sent som i 1978, men herefter stoppede det, for nu kopierer man jo det hele på skolerne.

Den bog blev min skæbne. Erik Beermann fra Dachauklubben havde åbenbart set bogen for han spurgte, om jeg ville lede en studiekreds over den for klubbens medlemmer. Det gik jeg med til, og da kurset var færdigt, fik han mig overtalt til at blive medlem af Gestapofangerens Sjællandsafdeling. Her havde der været nogle divergenser i bestyrelsen, og efter kort tid blev jeg så formand her, og et par år efter også formand for Landsforeningen Gestapofangerne. Det førte videre til, at jeg efter forhandlinger med andre fangeforeninger fik dannet »Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45«. Det her førte til en lang historie om arbejdet med Loven for besættelsestidens ofre og om Bernadottégårdene, men lad mig kort nævne, at i 1971 blev jeg bedt om at overtage ledelsen af Frihedsmuseet efter dr. phil. Aage Roussell.

Den 1. november 1971 tiltrådte jeg arbejdet ved Frihedsmuseet. Jeg havde fået at vide, at det var blot et lille job, for man var overbevist om, at interessen for besættelsestiden nu efter 25 års jubilæet for befrielsen ville aftage. Det mente man også, dengang museet blev bygget i 1957.

Frihedsmuseet indviedes den 15. oktober 1957 som en udstilling om modstandsbevægelsen. Ved siden af udstillingen var en fløj, hvor en tilsynsførende havde lejlighed, og så kunne det hele i øvrigt passe sig selv, styret af en museumsinspektør, der havde kontor inde på Nationalmuseet, og som blot havde Frihedsmuseet som et lille ekstraarbejde.

Tiden viste noget andet. Først måtte boligen ryddes til kontorer, og siden måtte museumsinspektøren flytte sit kontor ud til Frihedsmuseet og have dette som sit hovedarbejde, og siden 1970 er det hele jo yderligere accelereret. Der er alt for lidt plads i dag.

Uden forskning ender et museum som et raritetskabinet

Frihedsmuseet blev aldrig organiseret som et egentligt museum. Derfor mangler der alle de ting, som et almindeligt museum har, uanset hvor lille det end er. Det er nemlig væsentligt for et museum ikke blot at have genstande at udstille, men det må også have nogle folk til at forberede udstillingen af nye genstande eller kort og godt studere emnerne, inden udstillingen arrangeres. Det er det, som kaldes forskning. Uden forskning ender et museum som et raritetskabinet. Men forskning kræver både personale og plads og også plads for fremmede forskere, der vil se på det hele.

Der kommer dagligt spørgsmål til Frihedsmuseet, både skriftlige og mundtlige eller telefoniske. Spørgerne kan være forlag, dagblade, Danmarks Radio, forfattere eller en mand, som har indgået et væddemål. Hvor på Lüneburger Heide var Montgomerys telt, hvor kapitulationen fandt sted? Var der udgangsforbud den 2. oktober 1943? Hvornår forlod de engelske tropper Danmark?

I de senere år er strømmen af gaver til museet tiltaget. Jeg vil tro, at det hænger sammen med et generationsskifte. Der går ikke en dag, hvor der ikke er nye ting til museet. Det kan være fotos, arkivalier, illegale blade eller genstande af enhver art, og der er mange spændende sager imellem. Ofte er det svært for gaverne selv at vurdere betydningen af det, museet får, for det kan jo være den lille ting eller den lille brik, som vi mangler i puslespillet, og vi har stadig huller.

Begunstiget med frivillige medhjælpere

Alt det, der kommer til museet, bliver fordelt til de forskellige arkiver: genstandsarkiv, fotoarkiv, dokumentararkiv, filmarkiv, kort, tegninger, illegale blade og bøger, plakater, udklip m.v. Her er Frihedsmuseet i en heldigere situation end mange andre museer, når alt dette hver dag skal registreres og lægges på plads de rigtige steder, fordi museet er begunstiget med frivillige hjælpere.

Uden disse gratis medhjælpere kunne hele firmaet godt lukke. Det er invaliderede kammerater, der ikke må tjene noget ekstra, men som gerne må hjælpe os i den udstrækning, de kan. Frihedsmuseet har to mand, der hjælper med at få

orden på vort stadig voksende fotoarkiv, to mand, der tager sig af vore lydånd, idet alle de gamle bånd nu skal overspilles på en bedre kvalitet af bånd, der kan bevares længere, en mand, der affotograferer og en mand, der ordner vore illegale blade, men vi kan nu heller ikke være flere på grund af pladsen. Der skal jo også være plads til de hjælpere, som får løn for det, såsom skolekonsulenten og bestyreren for genstandsarkivet.

Det er imidlertid noget, som foregår bag kulisserne, og som de besøgende aldrig ser, men som er en nødvendig forudsætning for, at vi overhovedet kan vise noget. Den udstilling, som gæsterne ser, blev opstillet ved Frihedsmuseets indvielse. Den blev moderniseret i begyndelsen af 70-erne, men den trænger igen til en ajourføring, og grunden er den, at en ny generation er vokset op. Da museet byggedes, kendte alle baggrunden for de forskellige emner, men i dag, hvor mere end halvdelen af befolkningen ikke kan have nogen erindring om besættelsestiden, er det nødvendigt både at fortælle om emnet og at give baggrunden for det. Der er desværre ikke plads til at lave »Bredeudstillinger« om alt, men vi kunne måske lave nogle særudstillinger om hvert emne for sig og give dem en ramme, som man gør i moderne museer. Vi forsøgte det i år i forbindelse med museets 25-års jubilæum. Ved velvillig assistance fra arkitekter, der ellers laver udstillinger i Brede, blev der i hallen opbygget en lille lejlighed med dagligstue, køkken og entre foruden et gadeparti med nogle forretninger. Den blev en succes. Besøget var hver dag dobbelt så stort, som det plejede at være på denne årstid.

Den udstilling, der findes i dag, kan bruges til en fin oversigt over besættelsestiden, men vi mangler et lokale til at lave den slags særudstillinger. Derfor har vi planer om at udbygge museet med kældre til formålet. Den ene kælder skal anvendes til særudstillinger m.v., og den anden kælder til vore arkiver.

Baggrunden for, at der er et håb om, at dette kan gennemføres, er museets støtteforening. Foreningen Frihedsmuseets Venner, med det lille årlige kontingent på blot 35 kr., blev stiftet i januar 1972, og der er nu 1450 medlemmer, men der burde være 10 gange så mange. Alligevel har foreningen formået at være en utrolig stor hjælp for museet, både ved at give os tilskud og til at hjælpe med at skaffe os tilskud. Derfor vil jeg opfordre enhver, der har noget tilovers

for Frihedsmuseet, til at indmelde sig i foreningen. Send bare et brev eller ring. Vi ordner resten.

Foreningen står også for det udendørs cafeteria, der er åbent i sommersæsonen. Hvad foreningen tjener af penge, kan den nemlig hjælpe museet med, men hvis museet tjener penge, skal disse lige i statskassen uden at det giver museet noget.

Derfor har foreningen også lavet sit eget forlag, hvor foreningens årsskrift trykkes, og hvor andre publikationer kan laves. Det giver alt sammen den økonomiske støtte, som er uvurderlig i disse nedskæringstider.

Et af de mest besøgte historiske museer i Danmark

Frihedsmuseet er et af de mest besøgte historiske museer i landet. Sammen med afdelingen i Frøslev havde museet sidste år 220.000 besøgende, og alene på Frihedsmuseet i København kom der 165.000. Det største besøg er naturligvis i sommerhalvåret, hvor det præges af mange turister, og ser vi på de danskere, som besøger museet, er det hovedsagelig folk, der ikke har oplevet besættelsestiden. Der er mange teenagere, der kommer alene og ikke blot klassevis.

Når der om sommeren er omkring 2000 besøgende hver dag, er museet fuldt, og så er der forskellige praktiske ting, der skal forbedres ved ombygningen. Kiosken er for lille, og antallet af toiletter er også for lille. Der er ofte kø uden for de to toiletter, som findes i dag. Og uden for sommersæsonen savner vi egnede lokaler til skoleklasser. De skal have mulighed for at låne nogle af vore sager, se og føle på dem og at arbejde med dem. Derfor står et skolelokale også på ønskesedlen.

Der kunne fortælles meget mere om Frihedsmuseet, om forskningen, der har trange kår i øjeblikket, om planerne for museet, om besøget af tyskere og andre turister, og om mulighederne for at skabe bedre udstillingsformer. En ting er imidlertid sikkert, og det er, at det er en arbejdsplads, hvor man overalt møder utrolig arbejdslyst og udadtil, hvor man end henvender sig, altid møder velvilje. Det er en arbejdsplads med daglige udfordringer, og hvor man aldrig behøver at kede sig. Der burde være flere fast ansatte til at klare det store arbejdspress, men det er mit håb, at det, inden jeg om nogle år trækker mig tilbage, er lykkedes for mig at kunne overlade forbed-

rede forhold og flere hjælpere til min efterfølger.

Store fremtidsopgaver i Frøslev

Jeg har i det foregående helt koncentreret mig om Frihedsmuseet i København, men det må ikke glemmes, at der til arbejdet her også hører Frøslevlejrens Museum. Det samme lille budget skal fordeles til begge afdelinger, og problemerne ved Frøslevlejren er endnu større, fordi bygningerne i sig selv også er museumsgenstande. Foruden det hidtil-

værende kontaktudvalg ved Frøslevmuseet er der nu også her etableret en støtteforening, som forhåbentlig med tiden kan udrette det samme som foreningen i København. Også her er meget, der kan forbedres, men det største problem ligger nok i at sikre bevarelsen af de bygninger, som endnu findes, og som ikke er museum. Der er håb om, at de kan anvendes til andre museer for eksempel civilforsvaret, Dansk Røde Kors eller gendarmerne og politiet. I disse trange økonomiske tider må man håbe på undere.

JOHAN FØGE JENSEN A/S

2, SKELBÆKGADE - DK-1717 KØBENHAVN V

PRÆMAL ApS

— Et spændende værksted for maling og lakering af såvel gamle som nye møbler, døre, skabslåger og alt andet inventar, som kan afmonteres.

35 års erfaring stilles uden forbindelse til Deres rådighed.

Aftal tid med vor malermester-konsulent, Ingolf Sørensen, på
(02) *94 34 16

FØR DE INVESTERER

Hvad betaler det sig at investere i - og hvad bør De gå langt udenom?

Få håndbogen »Før der investeres.«

Den er gratis.

Spørg

**SPAREKASSEN
SØNDERJYLLAND**

FORENINGERNE OG BLADET

Vi er blevet anmodet om at gentage overfor læserne, at medlemskab af en fangeforening ikke samtidig dækker abonnement på vort blad. Desuden, at man ikke er medlem af en fangeforening, fordi man er abonnement på vort blad.

Når nogle har den opfattelse, at medlemskontingentet samtidig dækker abonnement på bladet, skyldes det nok, at sådan var det engang, men siden 1978 er de to blade sluttet sammen i eet. Vi har dermed overtaget bladets økonomi, og vi får nu et blad ud med mange flere tekstsider end før, hvor hveranden side var annoncer. Men samtidig opnår vi også, at alle indtægter går til vore formål, da vi intet lønnet personale har og heller ikke betaler provision.

Redaktionen

ERHVERVSHÆMMEDE KØBENHAVN

Efter en meget indholdsrig mødevirksomhed i efteråret er Erhvervshæmmede fra Frihedskampen i København gået ind i vintersæsonen med en række gode tilbud til medlemmerne.

Torsdag den 20. januar talte Helge Kierulff om det arbejde, der udføres af den interne modstandsbevægelses forbund (FIR), som erhvervshæmmede i København er medlem af. Helge, der deltog i FIRs seneste kongres i Berlin i september 1982, er i øvrigt vicepræsident i FIR.

Torsdag den 10. februar var revisor Leif Rasmussen til stede i foreningens center Nygårdsvej 52, hvor han gav gode skatteråd og hjælp en del kammerater med at udfylde selvangivelsen.

I år er det 40 år, siden de sovjetiske tropper ved deres sejr i det store slag ved og i Stalingrad tilvebragte det store vendepunkt i den anden verdenskrig og gik over til den offensiv, der knækkede ryggen på den tyske erobringshær. I den anledning har foreningen fra den sovjetiske ambassade modtaget en invitation, hvorefter alle medlemmer indbydes til at markere denne begivenhed ved en filmforevisning, der foregår i

Østre Alle 29 torsdag den 17. februar kl. 14. Foruden en film om selve slaget vil der blive vist en film om det vældige genopbygningsarbejde, der efter krigen har fundet sted i Sovjetunionen.

Torsdag den 17. marts holdes der i centret Nygårdsvej 52 et møde, hvor Dagmar Andreasen vil beskæftige sig med markante oplevelser og begivenheder i sit indholdsrige liv. Dagmar Andreasen vil sikkert være kendt af mange for den store indsats, hun har ydet i fag-

bevægelsen og som forfatter og skribent og meget andet.

I foreningens medlemsblad »Håndslag« nr. 1/1983, der blev udsendt i begyndelsen af januar måned, var der til medlemmerne indlagt en girokupon, som - når årskontingentet for 1983 er indbetalt - er gældende som medlemskort. Kammerater, som endnu ikke har fået bragt dette lille mellemværende ud af verden, opfordres til at gøre det snarest.

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN

Fra bestyrelsesmødet 26. november:

Formanden Oskar Verner, bød velkommen til dette traditionelle sidste møde inden julen, og det var derfor et kort møde med meget få punkter på dagsordenen.

Der blev givet en redegørelse for forliget mellem Landsforeningen Gestapofangerne og den tidligere Sjællandsafdeling, der har etableret sig som selvstændig forening. Forliget er nu godkendt såvel af Landsforeningens repræsentantskab som af generalforsamlingen i den tidligere Sjællandsafdeling. Der blev i den forbindelse rettet en tak til Frode Toft for hans medvirken.

Fra den tidligere københavnske afdeling af Erhvervshæmmedes Landsforening forelå en skriftlig anmodning om direkte optagelse i Fangesammenslutningen som selvstændig forening. Da der ikke kunne forventes at blive tid til en egentlig drøftelse, vedtoges det efter enkelte bemærkninger at udsætte behandlingen af foreningens anmodning til næste møde. Det vedtoges derimod, at bladets redaktion fortsat kunne optage neutralt stof fra foreningen, forudsat at det ikke indeholdt hverken direkte eller indirekte polemik mod andre foreninger eller enkeltpersoner, således som det er meddelt i redaktionens notits i oktober-nummeret.

Formanden gjorde opmærksom på, at regeringens sociale lovkompleks endnu ikke foreligger færdigt. Vi må afvente de endelige bestemmelser og nøje vurdere de konsekvenser, de måtte få for vore kammerater. Det står imidlertid fast, at der ikke sker ændringer i selve erstatningslovens bestemmelser.

Det vedtoges at sende 500 kr. som julehilsen til personalet på hver af de to Bernadottégårde.

Jørgen Lind oplyste, at udvalget vedrørende KZ-monumentet ved Helligåndskirken har haft møde med arkitekten og menighedsrådet. Flytningen af monumentet forventes at være i orden til den 20. april. Der vil blive opsat en orienteringstavle med forklarende tekst på engelsk, fransk, tysk og dansk. Omtalte også Neuengammeforeningens vellykkede stævne i Frøslev med 180 deltagere.

Solveig Skjøtt meddelte, at den tidligere sjællandske afdeling af Gestapofangerne havde haft en vellykket generalforsamling, hvor bestyrelsen blev genvalgt. Navnespørgsmålet bliver nu løst i overensstemmelse med forliget.

Axel Lauritzen omtalte Landsforeningens Gestapofangeres julehøjtidelighed i Mindelunden.

Næste møde fastsattes til den 19. januar.

Derefter samledes bestyrelsen og enkelte indbudte gæster til den efterhånden traditionelle gang »julemad« (gule ærter med tilbehør). Blandt gæsterne var kontorcheferne Vagn Nielsen og Børge Rønlev samt formanden for bestyrelsen for Bernadottégården i Roskilde, Jacob Jensen.

REKREATIONSFONDEN

Fangesammenslutningens bestyrelse har godkendt, at Fangesammenslutningens Rekreativsfond fremtidig forhøjer tilskudet til 2.500 kr., dog således at der stadig højst ydes 75 pct. af udgiften.

FILM FRA SLESVIG OG NEUENGAMME

Buchenwaldklubben har atter fornøjelsen at indbyde til en sammenkomst. Vi afholder medlemsaften med damer torsdag den 10. marts 1983 kl. 18 i kantine, politistation 3, Bellahøj (indkørsel Borups Alle 266).

Vi samles til en fællesspisning, hvor vi nyder en wienerschnitzel med grønnsager, og derefter serveres kaffe. Alt dette for en kuvertpris à 40 kr. Drikkevarer kan købes til meget rimelige priser.

Under vores udflugt til Slesvig/Neuengamme i sommeren 1982 optog en af deltagerne en film. Denne film vil blive forevist i aftenens løb.

Reserver dagen, tag din kone under armen og mød op til en dejlig aften i kammeratligt lag.

Tilmelding sker ved pr. giro 6 17 60 03 at indbetale for deltagelsen til Buchenwaldklubben, Heringgade 1-4 tv., 2100 København Ø, senest den 1. marts.

Med venlig hilsen
BESTYRELSEN

Buchenwaldklubben afviklede tirsdag den 23. november 1982 sit årlige ande- og flæskespil, der igen blev en succes.

Der var mødt 173 personer, også kammerater fra andre fangeforeninger, og alle hyggede sig sammen og deltog med iver og lyst i spillet om de mange fine gevinster.

Tak til alle for det store fremmøde, som vi håber vil gentage sig ved vore arrangementer fremover.

Med venlig hilsen
BESTYRELSEN

EFTERLYSNING

Af et brev fra rigspolitichefen (skrevet i 1955) fremgår det, at en Peer Lassen og hans tyskfødte hustru, Gertrud Ilse

født Schwarze, har hjulpet nogle af os politifolk, der i foråret 1945 var anbragt i krigsfangelejr i Leipzig, med at få breve sendt hjem til familien i Danmark. Men der skal også have været tale om hjælp på anden måde, bl.a. i form af medicin, idet Gertrud Ilse dengang var ansat på en medicinalfabrik i Leipzig.

Hvis nogen har kendskab til noget af dette eller på nogen måde kan »lede os på sporet«, vil jeg meget gerne høre om det. Min adresse og telefon står på bagsiden af dette blad.

Med venlig hilsen. Hans Andersen,
fmd. for Landsforbundet af Buchenwaldklubber.

ERHVERVSHÆMMEDE

AALBORG

Mindelunden juleaften

Juleaftensdag kl. 16 holdtes andagt i Mindelunden på Aalborg almenkirkegård. Et FDF-orkester medvirkede, og pastor Henning Thrane talte. Velfærdschef Jens Nicolaisen lagde krans ved mindesmærket for dem, der faldt i frihedskampen, og som ikke fandt nogen grav herhjemme, fordi de omkom i tyske koncentrationslejre eller på havet.

FERIEHUSET PÅ ANHOLT

På grund af de frostskafer, vi havde sidste år, og de deraf følgende omkostninger, er det besluttet, at huset skal opvarmes hele vinteren, således at det kan benyttes året rundt.

Anholdtvalget er derfor blevet enige om, at de kammerater, der endnu ikke har været på Anholt, vil så vidt muligt komme i første række ved ansøgning om ferieophold.

Det er vigtigt, at så mange som muligt bliver kendt med dette dejlige feriested, således at vi kan få det besat hele året. Det er jo betydeligt billigere end at rejse til udlandet.

Prisen er: medlemmer kr. 100 pr. uge og ikke-medlemmer kr. 125 pr. uge. Børn under 12 år halv pris.

Det er en betingelse, at de kammerater, der ansøger om ferieophold, skal være tilstede i det nævnte tidsrum.

Med kammeratlig hilsen

P.u.v.

Alfred Bertelsen-Oskar Verner

ERHVERVSHÆMMEDE, SJÆLLANDS AFD.

Den sidste fredag i hver måned, til og med april, mødes vi i vore dejlige lokaler i Svingelport 8 A (Pensionistforeningslokalerne) i Helsingør. For små penge er det muligt at købe øl, vand, kaffe, te og brød. Hustruer, enker og andre med nær tilknytning til modstandsarbejdet er velkomne.

Lokalerne er beliggende ved civilforsvarsbygningen og den gamle Falckstation i bygningen, hvor levnedsmiddelkontrollen har haft til huse. Der er kun 3-5 minutters gang til jernbanestation og færgerne, og ganske nær til P-plads.

På vore åbningsdage er der normalt adgang fra kl. 16. Nærmere oplysninger kan fås på tlf. (02) 21 46 65 hos Erik Aarestrup, Trækbanen 12, 3000 Helsingør.

Mange har et behov for at møde kammerater fra tidligere, og vi vil meget gerne formidle kontakten, såvel som vi søger at hjælpe, hvis der er problemer af den ene eller anden art.

Erik Aarestrup

GESTAPOFANGERNE

NAVNESKIFTE I »GESTAPOFANGERNE PÅ SJÆLLAND«

Foreningen holdt den 24. november ordinær generalforsamling. Der var godt fremmøde, og som dirigent valgtes Jacob Jensen. Formanden, Solveig Skjøtt bad forsamlingen rejse sig og mindes de kammerater, der var døde i årets løb. Derefter læstes protokollen, der blev enstemmig godkendt.

Formanden aflagde derefter beretning og udtalte, at det var den glædeligste beretning, hun nu kunne afgive i de ti år, hun havde været formand. Den overskyggedes kun af beretningen for fire år siden, da hun kunne berette, at Smidstruphytten var blevet en realitet. Som omtalt i december-nummeret af vort blad udsendte Landsforeningen Gestapofangerne og Foreningen af Gestapofanger på Sjælland, at de to selvstændige foreninger havde indgået et venskabeligt forlig, hvor Gestapofangerne på Sjælland havde indvilget i at ændre navn, således at Sjælland ikke indgik i navnet, da det kunne forveksles

med Landsforeningens genstiftede Sjællands-afdeling. Det kan vor forening heller ikke være interesseret i. Formanden bad derfor om forslag til et nyt navn.

Blandt flere blev der flest stemmer for »Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsestiden«. Det blev vedtaget og er nu godkendt af Landsforeningen og Foreningsregistret.

Det oplystes, at foreningen havde holdt en vellykket julefest i december, havde nedlagt krans 4. maj ved Helligåndskirken og flere andre aktiviteter.

Smidstruphytten havde været besøgt næsten hele året af glade kammerater. Foreningen havde i årets løb fået 8 nye medlemmer. Formanden udtalte, at vor mangeårige kasserer Heinrich Winther var udnævnt til æresmedlem.

Derefter aflagde næstformanden, Bernth Johannesson regnskabet, idet Helge Brinch Nielsen var udtrådt. Regnskabet blev enstemmigt godkendt.

Ved valgene var Solveig Skjøtt og Børge Andresen på valg og blev begge genvalgt med akklamation. Til ny kasserer valgtes Henning Skjøtt Sørensen og som nyt bestyrelsesmedlem Jacob Jensen, begge med akklamation.

Det blev aftalt, at foreningens juletur skulle gå til »Skovkroen« i Gyrstinge 3. december.

Giroblanketterne for 1983 er udsendt i december, og vi kunne af den grund ikke nå at få navnet rettet, så det lyder stadig på »Foreningen af Gestapofanger på Sjælland« med indbetaling til Henning Skjøtt Sørensen. Når bladet udkommer, er foreningens navn ændret til »Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen«.

Bestyrelsen ser således ud: Formand Solveig Skjøtt, næstformand Bernth Johannesson, kasserer Henning Skjøtt Sørensen, Kastrupvej 78, 1., 2300 Kbh. S, sekretær Poul Brandt, bestyrelsesmedlemmer Børge Andresen og Jacob Jensen.

Mødet sluttede med kammeratligt samvær.

Foreningen er altså stadig en selvstændig forening og tilsluttet Sammenslutningen af danske Fanger fra Frihedskampen (Fangesammenslutningen), således at medlemmernes interesser er varetaget på bedste måde.

Julehumørbussen

Foreningen holdt en vellykket julehumør-bustur 3. december til »Skovkroen« i Gyrstinge. Der var godt fremmøde, og den dejlige gamle kro var

smukt julepyntet. Der blev serveret dejlig kromad og kaffe. Bagefter dansedes der livligt til det dygtige spillemandsorkester.

I bussen hjem ønskede formanden, Solveig Skjøtt, medlemmerne rigtig god jul og takkede den dygtige chauffør for god kørsel.

KØBENHAVN

Ny frimærkemand

I mange år har Heinrich Winther - Slotshrerensvej, modtaget frimærker fra kammerater og firmaer, som han har behandlet og solgt til fordel for en mindefond, hvis penge skal gå til udgifter ved afholdelse af mindehøjtidelighed juleaften i Mindelunden.

Heinrich Winther er desværre blevet syg, og han er indlagt på plejehjemmet Bonderupgård, Randbølvej 59, 2720 Vanløse.

Ib Lærche har lovet at fortsætte det arbejde, som Heinrich har påbegyndt. Frimærker kan derfor nu sendes til: Ib Lærche, Immerkær 25-2, tv., 2650 Hvidovre. Tlf. 01-75 58 03.

Museumsleder Jørgen Barfod, som er formand for Mindefonden, anbefaler kammeraterne at støtte det gode formål til gavn for Mindefonden.

25 år som kasserer

Heinrich Winther har i 25 år været kasserer for såvel Landsforeningen Gestapofangerne som Sjællandsafdelingen. Han har i disse år udført et stort og påskønnelsesværdigt arbejde - som både Landsforeningen og Sjællandsafdelingen vil sige Heinrich Winther tak for.

Jens Thomsen

formand Landsforeningen Gestapofangerne Sjællandsafdelingen.

Fødselsdag

Landsforeningen Gestapo-Fangerne Sjællandsafdelingen fyldte i maj måned 1982 25 år.

Denne fødselsdag vil vi fejre den 28. april kl. 18.30 i lokalerne Nyropsgade 22 - 6. sal. Der er elevatør.

Vi inviterer såvel medlemmer som medlemmer af andre foreninger.

Vi serverer middag bestående af Gullasch med kartoffelmos, Rubinsteinkage m/kaffe for 65 kr. pr. kuvert.

Under middagen og til dans vil Bleibach underholde med sit el-orgel. End-

videre vil der blive underholdning af ukendte kunstnere. Et enkelt lotteri med værdifulde præmier vil der også blive tid til. Der kan købes vin, spiritus, øl og vand til særdeles populære priser.

Tilmelding modtages af følgende bestyrelsesmedlemmer: Axel Lauritzen, Lundtofteparken 42, 2800 Lyngby, tlf. (02) 88 12 42. Mogens Pedersen, Sankt Clemensvej 2, 4760 Vordingborg, tlf. (03) 77 58 94. Jens Thomsen, Skottegården 4, 2770 Kastrup. Tlf. (01) 50 48 61 aften 50 09 70.

Jens Thomsen

Formand Landsforeningen Gestapofangerne, Sjællandsafdelingen.

ANKER JØRGENSEN TALTE JULEAFTEN I MINDELUNDEN

Traditionen tro holdt Landsforeningen Gestapofangerne juleaften en smuk højtidelighed i Mindelunden i Ryvangen. Højtideligheden blev som i de foregående år på landsforeningens vegne ledet af Axel Lauritzen, der bød velkommen. Derefter sang Studentersangerne, der trofast er med år for år, den smukke sang af Aage Berntsen »Alle træer står så stille«. I forvejen havde frivillige fra Hjemmeværn og Lottekorps med fakler tændt lysene på gravene. Lysene var som de foregående år skænket af firmaet »Asp-Holmblad«. På gravene havde drenge- og pigespejdere fra Lyngby-Furesø division lagt blomster.

Derefter holdt fhv. statsminister Anker Jørgensen årets juletale. Anker Jørgensen var under besættelsen tilsluttet en københavnsk modstandsgruppe.

Anker Jørgensens tale

- Også denne juleaften samles vi i Mindelunden for at mindes dem, der kæmpede for vor frihed og måtte ofre livet. I de mange år siden 1945 har vi kunnet glæde os over friheden. Vi spørger ikke folk inde på grund af deres politiske overbevisning, har ikke presse-censur, og der foregår ikke tortur i vore fængsler.

Men måske har årene sløvet os. Måske har vi glemt, hvad det vil sige at leve under nazisme. Derfor er det godt at møde her i Mindelunden for at tænke på den tid, hvor alle de rettigheder, vi betragter som selvfølgeligheder, var sat ud af kraft.

På et af de blade, der kom illegalt under frihedskampen, stod et citat af Nordahl Grieg: Frihed er ikke noget, man har. Frihed er noget, man skal kæmpe for hvert døgn, ja hver time. Jeg tror, det er afgørende at forstå det også i dag. I vort eget frie og demokratiske land kan der pletvis ses spirer, der under bestemte forhold kan ende i det, vi frygter.

Selv om vi har frihed, så ved vi, at mange steder oplever folk, at friheden er trådt under fode. Politiske fanger, interneringer, tortur hører i dag ikke til sjældenhederne.

Det fortæller, at den frihedskamp, danske modstandsfolk udkæmpede, ikke er færdig og måske aldrig bliver det. Undertrykkelse og diktatur ligger på lur i menneskets sind. Nis Petersen skrev selvkritisk om mennesket: Af hovmodet, misundelsen og hadet i mit frygtelige sind, groede krigen som en hæsliig blomst.

Derfor skal vi passe på vort demokrati. Vi skal pleje og udvikle vort folkestyre. Vi skal passe på, at de kanaler, som forbinder folket og de folkevalgte ikke sander til. Folkestyret må ikke forkalke.

Menneskets vilje til at forsvare sig selv og friheden er aldeles afgørende, hvis vi vil overleve - og overleve på menneskeværdig måde.

Krigsmaskiner kan for en tid undertrykke og udslette millioner. Jeg har alligevel tro på, at folkelig vilje til selvstændighed og frihed vil kunne overleve selv de værste rædsler. Vi så det under besættelsen, og vi har set det mange steder rundt om i verden. Viljen til den frihed, der giver vore samfund et menneskeligt og socialt indhold, vil ikke dø.

Lad os slutte med endnu et vers af Nordahl Grieg, der sagde: »Her er dit værn mod vold. Her er dit sværd. Troen på livet vort, menneskets værd.«

Højtidelighedens afslutning

Axel Lauritzen rottede en varm tak til Anker Jørgensen for den gode tale: - Du har i de fem minutter, der var tildelt dig, fået os til at føle, at det trods alt ikke var forgæves, det, vi gjorde dengang. Det er den bedste tak til de kammerater, vi mindes her.

Derefter nedlagde Anker Jørgensen sammen med Jens Thomsen en krans ved monumentet, medens Mogens Petersen lagde en krans ved KZ-Rotunden, Erik Gajhede lagde kransen ved Mindemuren og sønner af tre modstandsfolk,

Jørgen Pedersen, Bjarke Grevy og Henrik Thomsen lagde krans ved pælene på henrettelsespladsen.

Så læste en spejderpige »Fader vor«, og Studentersangerne sang Grundtvigs »Guds fred med vore døde«, hvorefter Axel Lauritzen kunne slutte med en tak til alle, der havde medvirket, idet han også sendte hilsen til de kammerater, der på grund af sygdom eller afstand ikke kunne være til stede samt en hilsen til

Axel Lauritzen holdt lykten for Anker Jørgensen under talen juleaften i Ryvangen.

enkerne og de faldnes pårørende, vi tænker på jer.

Til slut sang Studentersangerne for til »Aldtid frejdig«.

-t

RANDERS

Randers-afdelingen afholdt sin årlige julefest på Restaurant Munken den 13.12.82. Fremmødet var meget fint, over 40 deltog, og vi havde en store glæde at se mange »nye« ansigter, ja vi kan sige, at der var deltagere fra hele Jylland.

En meget fin juleplatte med tilskud fra foreningen, gjorde det muligt for alle at deltage. Der blev sunget mange af vore gode gamle julesalmer, og Per Madsen fra Århus havde taget violinen med til ledsagelse af salmerne. Ellers forløb aftenen med et virkeligt hyggeligt kammeratligt samvær, afvekslende med lotterispil og pakkefest. Der var udsat en fin gevinst, hvor overskuddet går til anskaffelse af et antal sangbøger.

Ved mødet blev det meddelt, at den årlige generalforsamling afholdes den 28. februar på restaurant Munken. Desuden omtaltes de kommende arrangementer bl.a. en forårstur med besøg på Bernadotttegården.

Alle var enige om, at julefesten var vellykket i alle måder og en god optakt til julen.

P.B.V.
Erik Andersen

A.P. Møller

I arbejde på de syv have
- under den
svyttakkede stjerne

MÆRSK

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

FERIEHUSET PÅ KEGNÆS

Der var i år 59 ansøgninger om ophold på Kegnæs. 38 ansøgninger blev bevilget i ønsket tidsrum. 21 ansøgninger fik afslag, da passende tidspunkt ikke kunne findes eller på grund af at ansøgeren havde været på Kegnæs indenfor de seneste år.

Månederne december, januar og februar havde ingen ansøgere. Resultatet bliver, at ialt 201 personer får et ophold på Kegnæs i 1983.

NEUENGAMME

KAMMERAT- STÆVNE I SKÅNE

Den svenske Bernadotteforening arrangerer i dagene 3., 4. og 5. juni et kammeratstævne i Skövde (Skåne) på Hotel Billinge Hus. Danske og norske tidligere fanger er velkomne. Pris for deltagelse 500 sv.kr. pr. deltager, og heri er indbefattet 2 overnatninger med morgenmad, 2 middage inkl. drikkevarer og betjening.

Nærmere oplysning ved henvendelse til Neuengammeforeningen (se kasseres adresse ovenfor.)

SVENSK-DANSK SAMMENKOMST PÅ EUROPA- FÆRGEN

I lighed med tidligere år arrangerer Neuengamme-foreningen i samarbejde med vore svenske kammerater igen i år en tur med Europafærgen Helsingborg-Grenå-Helsingborg i dagene 12. og 13. marts.

Da programmet endnu ikke er endeligt tilrettelagt, vil nærmere oplysninger tilgå alle foreninger under sammenslutningen, da alle er meget velkomne til dette stævne. Tilmelding til Ib Lærche, Immerkær 25, 2650 Hvidovre. 01-75 58 03.

Vel mødt!

NYTÅRSFEST I NEUENGAMME- FORENINGEN

Frode Toft: - Verden blev anderledes den 30. januar for 50 år siden.

Neuengammeforeningen holdt i januar som sædvanlig en vellykket nytårsfest i København. Der var - også som sædvanlig - et flot kulinarisk traktement, og der var højt humør hele aftenen.

Årets festtale blev holdt af Frode Toft og formede sig dels som et nytårscauseri og dels nogle mere alvorlige betragtninger. Frode Toft sagde bl.a.:

- Et græsk ordsprog siger, at et liv uden fester er som en landevej uden kroer. Det passer vist også herhjemme. Vi skal have tid til at samles til fest og hyggeligt samvær. Det må være en del af det sammenhold og kammeratskab, der i de hårde år bandt os sammen og stadig bør binde os sammen, ikke mindst nu, hvor vi bliver ældre og svageligere. Vi har mere end nogen sinde brug for den solidaritet og det sammenhold, vore foreninger betyder for os.

Men hele vort liv var jo ikke præget af fest. Det gælder, hvad enten vi arbejdede med alvorlige og farlige opgaver under besættelsen, eller vi sad i Frøslev, Neuengamme eller Stutthof - eller om vi sejlede med krigsvigtige transportere i Stillehavet, på Atlanten eller Murmanskruen i Det nordlige Ishav.

Om få dage er det den 30. januar og dermed 50 år, siden Hitler og nazisterne tog magten i Tyskland. Den dag ændredes historien og dermed også vor tilværelse. Intet var mere som før. Fra den dag var KZ-systemet en kendsgerning. Det var en mørk dag, og der fulgte mange mørke dage. Men der fulgte også efterhånden en række lysglimt. Hitlers invasionsplan mod England brød sammen, de tyske hære blev standset foran Leningrad og Moskva, og de led deres første store nederlag ved Stalingrad og i Nordafrika.

Modstandsbevægelserne i de besatte lande blev en stadig større faktor, og i 1944 kom invasionen i Frankrig, verdens hidtil største militæraktion. På østfronten blev tyskerne drevet tilbage, helt til Berlins ruiner.

Der er nogle, der mener, at vi skal glemme den tid. Det mener vi ikke. Vi skal vise de nye generationer, hvad nazisme, terror og krig fører til. Vi skal modsætte os indskrænkninger i de demokratiske rettigheder og i ytringsfriheden. Vi skal videreføre kampen for friheden, ikke alene vor egen, men også andres frihed.

Friheden er ikke bare et ritual, vi benytter på fest- og mindedage. Den frihed, der betyder noget, er friheden mellem mindedagene, friheden i dagligdagen og i tilværelsen. Den må vi forsvare, også andres frihed end vor egen. Vi må gøre vor indsats for freden og friheden, mod uret, terror og undertrykkelse, i vort eget land og overalt i verden.

*

Efter fællesspisningen var der arrangeret lotteri med flotte præmier, fællessang, og der var dans til de små timer. Neuengammeforeningen viste endnu en gang, hvor dygtige de er til at gennemføre sådanne arrangementer.

KAMMERAT- SKABSSTÆVNE I FRØSLEV- LEJREN

En dejlig dag i det sønderjyske

Lørdag den 20. november indbød Neuengammeforeningen til kammeratstævne i Frøslevlejren. Invitationen fortalte, at elever fra Frøslev/Bovskoles 10. klasse ville deltage i stævnet og vise film fra deres tur til Hamborg/-

**SE SIDE 5
OM
FORNYELSE
AF DIT
ABONNEMENT!**

ANTON LASSENS EFTF. aps

MALERMESTER K. SALLING MØLLER

Grundlagt 1887

Håndværkervej 7 . Telefon 08-12 00 99 . 9000 Aalborg

POLYSTYRENSKUM ISOLERINGSMATERIALER

SUNDOLITT

SALG OG SERVICE - INDUSTRIVEJ 8 3550 SLANGERUP ☎ 02-33 51 44

Gutenberghus

Elever fra Frøslev-Padborg skoles 10. klasse nedlægger krans og lyngbuketter, medbragt fra Frøslevlejren, ved monumentet i Neuengamme. De fleste danske fanger i Neuengamme kom hertil fra Frøslevlejren. Billedet er taget den 6. september 1982.

Eleverne deltog i højtideligheden, der afsluttede Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengammes årlige pilgrimsfærd til de tidligere kz-lejre ved Meppen og Neuengamme. (Foto Jens)

Sørensen kunne byde velkommen til med en særlig velkomst til Neuengammeforeningens mange venner i Sønderjylland, bl.a. hjemmevernet der gav husly til arrangementet, og havde tilberedt de fortrinlige gule ærter.

Eleverne fra Frøslev/Padborg skolen med deres forældre havde pyntet salen og forestod med næsten professionel færdighed serveringen. Et resultat af det nære samarbejde, der har været imellem klassen og Neuengammeforeningen omkring udflugten i september. En særlig velkomst blev rettet til repræsentanten for kontaktudvalget for Frøslevlejren kontorchef N. C. Andersen og frue, idet han samtidig nævnte arbejdet med etableringen af foreningen Frøslevlejrens Venner.

Gendarmerne var med

Ved tilrettelæggelsen af stævnet havde man benyttet lejligheden til at invitere de tidligere gendarmere og Hans Bøjlund udtrykte ønsket om, at man kan fortsætte den nu etablerede kontakt.

Efter velkomsten blev de veltillavede gule ærter med diverse tilbehør nydt på passende vis. Under middagen holdt Neuengammeforeningens formand Jørgen Lind festtalen, hvori han bl.a. udtrykte Neuengammeforeningens glæde og velkomst til alle såvel til elever, forældre, skoleinspektør og lærere, gendarmere, kommunaldirektør, seminarielever fra Kolding Seminarium og Jan Tingdahl, Bernadottedetachmentet.

Neuengamme i september 1982, og man opfordrede medlemmer med pårørende og venner til at møde talrigt op.

Stævnet blev en meget stor succes, og henved 200 fulgte invitationen, så det var en stor forsamling, Hans Bøjlund

Jørgen Lind talte i Frøslev.

Fra Gendarmernes bord under stævnet i Frøslev.

**Kammeraternes
Hjælpefond**

*er raske kammeraters hilsen
til de syge*

DAKKO

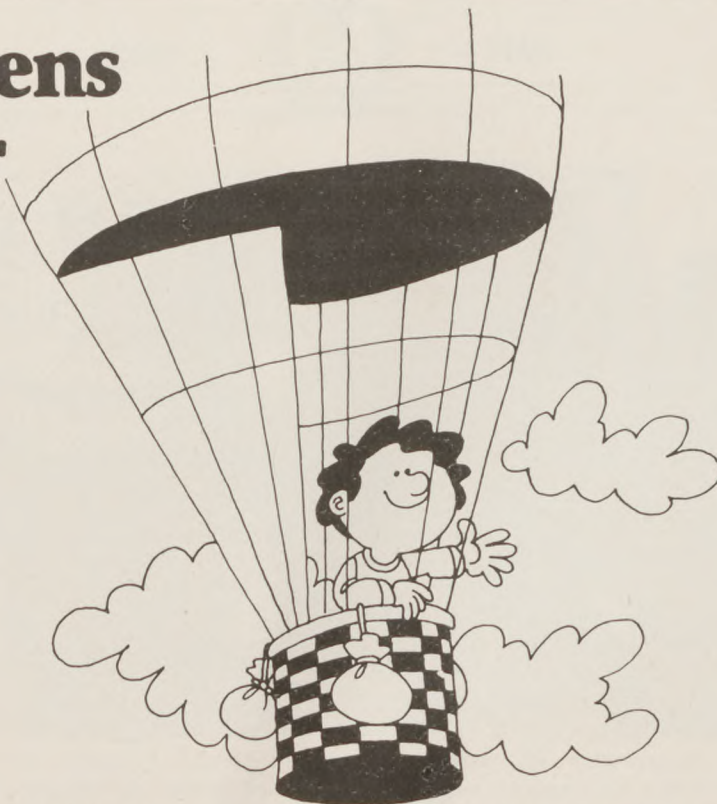
PRESENING KOMPAGNI A/S

Tlf. 01 - 28 80 60

Hoveddepot:
Kabbelejevej 32-34
2700 København
Brønshøj

En stor avis FOR HELE DANMARK
MORGENAVISEN
Jyllands-Posten

**Provinsbankens
Kontosamler
gi'r
økonomisk
overblik**

PROVINSBANKEN

-til at tale med

Han udtrykte samtidig bestyrelsens glæde over, at foreningens medlemmer og fangekammerater fra andre lejre havde reageret så kraftigt på indbydelsen, at de: ikke var ledige hoteller i miles omkreds.

Han omtalte stadierne på livets vej: etableringsperioden, livsindholdsperioden, nu går det mod monumentbyggerperioden og fremhævede, at monumenter ikke skal rejses for personerne i modstandsbevægelsen, men for ideen bag: bekæmpe nazismen, hvor den dukker op og lugte den på afstand for at være parat overfor enhver form for nazistiske tendenser.

Til stævnet var der indløbet en hilsen fra politimester Ivar Møller, Gråsten, der er formand for Frøslevlejrens kontaktvalg og en hilsen fra Landsforeningen Gestapofangeres Sjællandsafdeling.

Efter at eleverne fra 10. klasse havde vist deres film om turen til bl.a. Neuen-

gamelejren, havde festdeltagerne mulighed for motion, og der blev danset og snakket, så Neuengammeforeningens bestyrelse, da den sidste gæst var gået til ro, kunne konstatere, at man havde haft et meget vellykket arrangement i det sønderjyske.

Else Drejer

den 16 de

Reginald Spink »Danmark set fra Baker Street 1940-45« var emnet for mødet i »den 16de« den 18. januar.

I 12 år inden besættelsen levede Reginald Spink i Danmark som sproglærer, oversætter, korrespondent til en række engelske blade og efter krigens udbrud som medarbejder ved kontrabande-kontrollen i det britiske konsulat.

Kort tid efter evakueringen med diplomattotet blev han knyttet til SOE's

danske sektion som Hollingworth's nærmeste medarbejder og fortsatte her - bortset fra en kort afbrydelse i Political Warfare Executive - indtil befrielsen, da han vendte tilbage til Danmark med Special Forces Mission.

Efter SOE's opløsning blev han i Danmark til 1949 som forfatter, foredragsholder, korrespondent blandt andet til Financial Times og oversætter af en række danske værker, en virksomhed han fortsatte i England, stadig med nær tilknytning til Danmark, blandt andet som det danske udenrigsministeriums konsulent ved dets forskellige engelske publikationer.

Han er en skarp iagttagere, og han fortalte os meget om, hvordan vi tog os ud set med britiske øjne i besættelsestiden, både før og efter den 29. august 1943.

MINDEORD

Leif Witt

(Buchenwaldlejren)

f. 8. maj 1920

er stille sovet ind,
den 8. januar 1983

(Bisættelsen har fundet sted)

Familien

Kæmp for alt,
hvad du har kært

1947 -

- 1982

Den 11. november 1982 passerede Amalienborg-klubben 35-året for sin oprettelse, hvilket bl.a. blev markeret med en medlemsfest på Bellahøj Politistation. Vort billede viser klubbens allerførste »officielle« handling efter sin stiftelse i 1947 — kranse nedlægnings i kolonnaden ved Amalienborg på det sted, hvor politibetjent Arvid Georg Andersson og korporal Paul Mølgaard blev dræbt under skudvekslingerne på befrielsesdagen den 5. maj 1945. Senere, den 4. maj 1952, afslørede Arveprins Knud en mindetavle over vore faldne kammerater på dette sted, hvor Garderforeningen i København og Amalienborg-klubben hvert år siden har holdt denne smukke tradition i hævd.

Leif Witt

Den 8. januar modtog vi meddelelsen om, at Leif Witt var død på Bispebjerg Hospital efter kort tids forudgående sygdom. For os, der kendte ham fra Buchenwald, er det underligt at tænke på, at han ikke er her mere.

Vi kendte Leif fra kz-opholdet i Buchenwald og siden i de mange år, vi, der sammen med ham var tjenstgørende ved Antonigades politistation.

Hele hans tilværelse var præget af, at han havde gået i skole på Det kgl. Opfostringshus, for livet som »Skorpe« omtalte han altid med megen stolthed. Efter skolegangen kom han i lære som bygningselektriker, og efter endt læretid blev han indkaldt og aftjente sin værnepligt ved ingeniørregimentet. Efter endt tid ved militæret blev han i 1943 ansat ved politiet, hvor han først gjorde tjene-

**DAELLS
VAREHUS**

LØVENS KEMISKE FABRIK

ste ved kyst- og jernbanebevogtningen. Den 19. september 1944 blev han sammen med os andre deporteret til tyske kz-lejre.

Vi vil bevare mindet om Leif som en god kammerat og en brav ven.

Kjeld Jensen

Olav Holst

Fhv. bankprokurist Olav Holst, Hellerup, døde natten mellem den 13. og 14. december på Gentofte Amtssygehus. Han blev 77 år.

Olav Holst interesserede sig meget for organisationsarbejdet indenfor Bankfunktionærernes Sammenslutning, D.B.L. Han deltog aktivt både i ledelsen af Privatbankens personaleforening og i Landsledelsen som redaktør af bladet Bankstanden. Til årsmøderne på Hinds-gavl skrev han årets sang, og den blev der set hen til med megen forventning, for den rummede altid både facts og humor.

Han blev under besættelsen deporteret til koncentrationslejren Dachau, og herfra kom han hjem over Neugamme med De hvide Busser.

Han har gennem en årrække ledet Privatbankens museum i Børsbygningen, og her kunne han glæde sig over at kunne sidde og arbejde ved C. F. Tietgens skrivebord.

Han var i 22 år, og indtil det sidste, medlem af bestyrelsen af Kammeraternes Hjælpefond. Han var også fondens omhyggelige kasserer gennem 8 år.

*

Hans indsats i fonden var stilfærdig, men betydelig. Han var i ordets bedste forstand en slider, der gjorde sit arbejde

præcist og punkligt uden de store falbelader.

Han har i vort blad skrevet flere gange. Man husker således hans smukke digt om Hamlet, hans erindringsartikel om mennesker, som han mødte dem i Dachau samt hans analyse om falskmøntneriet i Sachsenhausen.

Han blev begravet under stor deltagelse fra Gentofte kirke. Sognepræst Johs. Bjerrum byggede i væsentlig grad sin tale over et digt, som Olav Holst bragte i Bankstanden i november 1980.

HANNES AFTENBØN:

*Fra min seng ser jeg stjernernes vrimmel
du bor jo så kønt i din himmel.
Vi bor også kønt på vor klode,
vi mennesker er blot ikke gode.*

*Ingen kan med hinanden forliges,
man kæmper og hader og kriges,
men hjælper du lidt, kan det være
det tunge bli'r let're at bære.*

*Vil du hjælpe de syge og svage,
lad freden snart komme tilbage.
Det ber vi dig om allesammen,
og det ber jeg også om. Amen.*

Kammeraternes Hjælpefond var ved begravelsen repræsenteret ved formanden civilingeniør Mogens Dyre, Nordborg.

F-k

Frants Hvass

I taknemmelighed og dyb sorg mindes vi
ambassadør
FRANTS HVASS
(1896-1982)

en af vore redningsmænd fra de tyske koncentrationslejre. Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme.

Denne, ret usædvanlige dødsannonce blev indrykket af Neuengamme-foreningen den 24.12.82 i dagspressen. Dagen forinden ringede en fangekammerat og fortalte dybt bevæget om det grusomme mord på Frants Hvass. Han huskede ham fra redningsaktionen i april 1945.

Neuengamme-foreningen har vist Frants Hvass sin anerkendelse ved at overrække ham foreningens æresstatuette og ved at indbyde ham som taler ved mindedagen den 20. april ved Kåre Klints stiliserede trefod på Strøget i København.

*

Ambassadør Frants Hvass blev 86 år. Han havde tjent under ni udenrigsministre - fra greve Karl Moltke i den første Stauning-regering til Per Hækkerup.

Den mest bevægede periode var Scavenius-tiden - besættelsen, da Hvass var chef for udenrigsministeriets politisk-juridiske afdeling. Som sådan måtte han vise sig som den sande diplomat på Scavenius' rejse til Tyskland under

Frantz Hvass deltog som udenrigsministeriets repræsentant. Han ses her ved De hvide Bussers hovedkvarter i Friederichsruhe.

den såkaldte »telegramkrise« i 1942, da Scavenius og Hvass forsøgte at afværge rigsudenrigsminister von Ribbentrops raseri over kong Christian den Xs »for-nærmende« taktelegram til Hitler - kongen havde indskrænket sig til som sædvanlig at lade skrive »min bedste tak«.

Hvass var også i Det tredje Rige, da dette var på sit yderste i foråret 1945. Nu samarbejdede han med greve Folke Bernadotte om organisationen af De hvide Busser, som bragte overlevende danske jøder, modstandsfolk og politibetjente i sikkerhed i Sverige før det ragnarok, alle ventede ville bryde løs.

De mange forhandlinger, Hvass på embeds vegne måtte føre med tyske myndigheder, førte til ganske uretfærdige beskyldninger mod ham, men befrielsesregeringens udenrigsminister Christmas Møller vidste bedre og gjorde Hvass til chef for udenrigsministeriet.

Fire år efter blev han udset til at repræsentere sit land i det nye Tyskland - først som leder af militærmissionen i Berlin, med rang af generalmajor - og fra 1951 til 1956 som ambassadør i Bonn.

Særlig stor pris satte Frants Hvass på en gave fra en dansk jøde, som han fik befriet fra tilintetgørelseslejren Theresienstadt. Den gamle mand rev sin jødestjerne af tøjet og gav den til den danske diplomat med ordene:

- Jeg har intet andet at skænke Dem som tegn på vor taknemmelighed end dette.

BØGER

TYSKE BØGER OM NAZISMEN

I anledning af 50-års dagen for Hitlers magtovertagelse den 30. januar har vi fra det vesttyske forlag »Röderberg-Verlag« i Frankfurt modtaget en liste over bøger om nazitiden. Dette forlag har i en årrække udgivet adskillige bøger om nazismen. Vi bringer her et udvalg fra listen:

Emil Carlebach »Hitler war kein Betriebsunfall«, 152 s., 11 DM.

Uwe Naumann »Lidice« (illustreret), 160 s., 18 DM.

Irene Hübner »Unser Widerstand« (27 tyskers beretning om deres politisk, religiøst eller moralsk motiverede modstandskamp mod nazismen) 236 s., 19,80 DM.

Rudi Goguel »Cap Arcona«, 160 s., 11,80 DM.

»Dr. J. C. Rosaint« (Dr. J. C. Rosaint var en af lederne af den katolske modstand mod Hitler, han var til sin død for nylig præsident for den vesttyske fangeforening V.V.N. Bogen er udgivet i anledning af hans 80 års fødselsdag), 68 s., 4 DM.

Heinz Brüdigungam »Faschismus an der Macht« (Beretninger, billeder og dukomenter om året 1933), 280 s., 19,80 DM.

Jürgen Schlalos »Hitler-Legenden«, 48 s., 8,80 DM.

Fritz Bringmann »KZ Neuengamme«, 174 s., 10 DM.

Wolfgang Langhoff »Die Moorsoldaten« (Genoptryk af originaludgaven, der udkom i Schweiz i 1935. En beretning om 13 måneder i en af de første KZ-lejre), 324 s., 19,80 DM.

»Braunbuch über Reichstagsbrand und Hitlerterror« (Faksimile-optryk af originaludgaven fra 1933, dengang udsendt i Frankrig), 388 s., 18 DM.

Günther Weisenborn »Der lautlose Aufstand« (Om den tyske modstand mod Hitler 1933-45), 446 s., 20 DM.

Willi Bohn »Stuttgart! Geheim!« (Om antinazistisk modstand i Stuttgart), 216 s., 14,90 DM.

Henri Pieck »Buchenwald« (Tegninger fra lejren. Med forord af Theun de Vries. Stort format, 52 s., 19 DM.

Axel Böing »Auschwitz«, 40 s., 6,90 DM.

»REDNING FRA RAGNAROK« Friedhede Museets Venners Forlag. 68 sider. 25 kr.

I denne bog gennemgår Jørgen H. Barfod det spændende kapitel fra besættelsestiden om hjælpen til fangerne i de tyske koncentrationslejre og fængsler samt deres befrielse ved Bernadotte-ekspeditionen.

Emnet har ikke tidligere været behandlet som en selvstændig historie. I bogen fremhæves den værdifulde hjælp, som udførtes af bl.a. departementschef H. H. Koch og private organisationer for at lindre fangernes ophold. Det spændende kapitel om forsøget på at få fangerne ud af lejrene og fængslerne er imidlertid hovedemnet. Forfatteren gennemgår planerne for redningen, som man i første omgang først troede mulig, når Tyskland var slået. Han omtaler de mange personer, der var involveret i disse planer, som finnen Felix Kersten,

nordmanden Chr. Ditleff og den svenske greve Folke Bernadotte.

Bogen er bygget på dokumentarisk materiale, der fortæller om hjælpepersonalets vanskeligheder og farefulde færd i Tyskland og, da kaos var ved at komme, om »spøgelses-toget«, der bragte 4.000 kvinder fra KZ-lejren Ravensbrück over Danmark til Sverige.

Desuden behandles århundredets største skibskatastrofe, som de skandinaviske fanger takket være Bernadotte-ekspeditionen undgik, da 7000 fanger om bord i skibe i Neustädter bugten omkom efter et bombardement af allierede flyvere, der troede, at det var en troppetransport.

Det er kort sagt et meget spændende emne med mange dramatiske situationer.

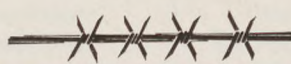
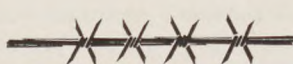
Ny bog

Vor fangekammerat Robert Dahl, Aalborg, udgav kort før jul en erindringsbog »Med brede strøg« (Brogede erindringsbilleder fra Aalborg). Bogen er illustreret af tegneren Sv. E. Jensen, og blev udgivet af »Lokalhistorisk Arkiv for Aalborg kommune« med velvillig bistand fra Sparekassen Nordjylland. Bogen er redigeret af Vinie Vingaard.

I et forord giver Henning Philipsen en præsentation af Robert Dahl, hvor han omtaler hans opvækst i et fattigt hjem på landet, deltagelsen i den kommunistiske ungdomsbevægelse i trediveerne, modstandsbevægelsen og opholdet i Neuengamme. Efter krigen var han blandt dem, der deltog i stiftelsen af S.F., blev fagforeningsformand, i hvilken rolle han medvirkede til at overvinde den partipolitiske splittelse i den aalborgensiske fagbevægelse. Denne faglige indsats førte til fremtrædende poster, bl.a. i den lokale fællesorganisation. Og i den sidste egenskab viede Robert Dahl mange af sine kræfter på, at det nye Aalborg Universitets-Center ikke måtte blive til en akademisk ghetto, der var isoleret fra byens og landsdels befolkning.

Vi vil senere bringe en nærmere omtale af bogen, der i øvrigt vil blive efterfulgt af endnu to bøger i årets løb.

Den nu udkomne bog, der er i A 4-format på 216 sider, kan bestilles hos forfatteren og vil derefter blive tilsendt for 59,50 kr. plus forsendelsesomkostninger. Adressen er: Robert Dahl, Cort Adelersgade 14, 9000 Aalborg.

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. (01) 35 50 12.

Næstform.: Peter Møller Madsen, Vesterbrogade 118, 2.tv., 1620 København V. (01) 31 77 34.

Skr.: P. Nielsen, Bjernedevej 40a, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.

Kass.: Bernt Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, giro 5 11 79 17.

Bestyrelse: H. Davidsen, Frode Toft, Hans Andersen, Axel Lauritzen, Lilian Olsen, Birgit Fischermann, Jørgen Lind, Solveig Skjøtt, Arvid Hemmingsen og Ove Laursen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev (03) 86 55 59.

Kass.: Johs. Damsgaard, Herninggade 1, 2100 København Ø. (01) 42 55 72.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. (09) 12 71 99.

Århus: Håkon Thomsen, Søndervangen 20, 8260 Viby J. (06) 14 53 95.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. (08) 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Poul Nielsen, Bjernedevej 40 A, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.

Kass.: Erik Richter, Klarup Kirkevej 18, 9270 Klarup. (08) 31 82 95. Giro 6 45 87 18.

Socialsekretær: Otto Laugesen, Dragstrupvej 118, Ml. Jølby, 7950 Erslev Mors. (07) 74 16 64.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N (01) 35 50 12.

Kass.: Anna Strunge, Musvågevej 20, 8210 Århus V. (06) 16 98 12.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Erik Lorentzen, Elbagade 43, 2300 København S (01) 55 12 64.

Kass.: Kurt Jacobsen, Dyrehavegårdsvej 15, 2800 Lyngby (02) 88 17 21.

Socialsekretær: Kaj Wadsbach Petersen, Lundebjerggårdsvej 228, 2740 Skovlunde (02) 94 44 92.

Esbjerg afd. Fmd.: Viggo Hansen, Palnato-kes Alle 19, 6700 Esbjerg. (05) 14 27 58.
 Kontor: Centret, Skolegade 53, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Fredericia afd. Fmd.: Oskar Larsen, Indre Ringvej 199,2, 7000 Fredericia, tlf. (05) 92 58 33. Kontor Kongensgade 31 A, tlf. 93 29 73, åbent hver onsdag kl. 14-16.

Odense afd.: Øster Stationsvej 21, 5000 Odense C.

Fmd.: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. (09) 15 98 27.

Kontoret er åbent hver onsdag fra kl. 10-12, men ikke om eftermiddagen. Tlf. 13 88 45. Herudover træffes kontorets leder på tlf. 16 31 93.

Sydfyns afd.: Louis Artell, Kirkevej 6, 5892 Gudbjerg. (09) 25 18 29.

Aksel Jørgensen, Varnæsvej 33, 5700 Svendborg. (09) 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn-ten 3, Ganløse Bund, 2760 Måløv. (02) 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lemvigvej 67, 9220 Aalborg Ø. (08) 15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg (08) 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Louis Hamme-richs Vej 11,2, 8200 Århus N. (06) 16 63 18.

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. (06) 16 63 18. Åbent mandag-fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammerat-ligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Gartner Christen Karstensen, Stadi-onvej 20, Øsby, 6100 Haderslev. (04) 58 41 65.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. (06) 42 67 22.

Randers afd.: Else Axelsen Drejer, Kristrup-vej 21a, 8900 Randers. (06) 42 17 70.

Kass.: Jenny Fuks, Herman Stillingsvej 68, 8900 Randers. (06) 42 63 61.

Sjællandsafd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skot-tegården 15, 2770 Kastrup. (01) 50 48 61 og (01) 50 09 70.

Kass.: Henry Clausen, Lærkevej 9, 3630 Jægerspris. (02) 33 04 43.

Århus afd.: Edith Johansen, Hangøvej 2, 8200 Århus N. (06) 10 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400 Ebeltøft. (06) 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSESTIDEN:

Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. (02) 48 56 74.

Kass.: Henning Skott Sørensen, Kastrupvej 78, 1.tv., 2300 Kbh. S., tlf. (01) 58 31 02.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Vesterbrogade 118, 2. tv., 1620 Kbh. V. (01) 31 77 34.

Kass.: Kai Magnus Wive, Lærkevej 16, 8730 Brædstrup. (05) 75 18 05.

HORSERØD

Fmd.: Heinrich Davidsen, Kastrupvej 90, 2300 København S. (01) 55 34 99.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Jørgen Lind, Stavnsholtvej 38, 3520 Farum. (02) 95 11 15.

Kass.: Ib Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. (01) 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N. (01) 35 50 12.

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. (09) 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. (09) 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bag-sværd. (02) 98 11 77.

Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre (01) 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. (01) 65 82 12.

Kass.: Moses Katznelson, Spurvegården 30, 2650 Hvidovre. (01) 75 37 05.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8592 Anholt by. Henvendelse til: Alfred Bertelsen, Fugle-bakkevej 130, 8210 Århus V. (06) 16 63 18.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpe-fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henvendelse: Alex Binnebal-le, (07) 98 11 95 eller Otto Laugesen, (07) 74 16 64.

Smidstruphytten: Ejers af Gestapofangerne på Sjælland. 4 senge. Henvendelse til: Sol-veig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Vær-lose (02) 48 56 74.